

จุดสำรวจความมั่นคงศึกษา

ฉบับที่ 71

ฉบับเข้าเล่ม

โครงการความมั่นคงศึกษา (Security Studies Project)

โครงการความมั่นคงศึกษาเริ่มขึ้นจากความมุ่งประสงค์ที่จะทดลองจัดตั้ง “ห้องแท้งค์ด้านความมั่นคง” (Security Think Tank) ขึ้นในสังคมไทย ด้วยความตระหนักว่า สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงในระดับโลก ระดับภูมิภาค และในระดับชาติของไทย ล้วนแต่เผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนี้ล้วนเป็นผลสืบเนื่องอย่างสำคัญจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 2532/2533 ตลอดรวมถึงการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 และในส่วนของไทยเอง หลังจากการยุติของสงครามคอมมิวนิสต์ภายในประเทศจนถึงเหตุการณ์ปล้นปืนค่ายทหารในจังหวัดนราธิวาสเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 ก็ปรากฏให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของปัญหาความมั่นคงไทย ที่ประเด็นความความมั่นคงใหม่ไม่ได้ผูกติดอยู่กับเรื่องของสงครามเย็นเช่นในอดีต

ผลจากความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ ทำให้รัฐและสังคมจำต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้กับความท้าทายใหม่ที่เกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ

ดังนั้น ในช่วงปลายปี 2547 โครงการความมั่นคงศึกษาจึงถือกำเนิดขึ้น โดยเน้นการดำเนินกิจกรรมใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่

1) การวิจัยด้านความมั่นคง (Security Research)

เป็นโครงการวิจัยระยะสั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงไทย ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ประเทศกำลังเผชิญ หรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

2) การเสวนาด้านความมั่นคง (Security Forum)

เป็นการเปิดเวทีเสวนาเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นและประสบการณ์ ระหว่างนักวิชาการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในประเด็นปัญหาความมั่นคง

3) เอกสารวิชาการด้านความมั่นคง (Security Paper)

โครงการได้จัดพิมพ์ “เอกสารความมั่นคงศึกษา” ออกเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นปัญหาความมั่นคงในแง่มุมต่าง ๆ แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงและแก่สังคมไทยในวงกว้าง

โครงการความมั่นคงศึกษา มี รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข เป็นหัวหน้าโครงการฯ

จุดสารความมั่นคงศึกษา

มกราคม 2553 ฉบับที่ 71

ฉบับย้ายบ้าน

สุรชาติ บำรุงสุข

สนับสนุนการพิมพ์โดย
สถาบันการข่าวกรอง
สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

จุดสารความมั่นคงศึกษา ฉบับที่ 71

ฉบับย้ายบ้าน

ผู้เขียน สุรชาติ บำรุงสุข

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง มกราคม 2553

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

การพิมพ์ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ

เจ้าของ โครงการความมั่นคงศึกษา

ตู้ ปณ. 2030 ปณฝ. จุฬาลงกรณ์

กรุงเทพฯ 10332

E-mail : newsecproject@yahoo.com

โทรศัพท์และโทรสาร 0-2218-7264

บรรณาธิการ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นาง ธนา ยศตระกูล

ประจำกองบรรณาธิการ นางสาว กุลนันทน์ คันธิก

นางสาว อรวิจิตร ชูเพชร

ที่ปรึกษา พลโท วุฒินันท์ สีลายุทธ

พลเรือโท อมรเทพ ณ บางช้าง

พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร

พิมพ์ที่ บริษัท สแควร์ ปรีนซ์ 93 จำกัด

59, 59/1, 59/2 ซ.ปทุมณวิถึ 30 ถ.สุขุมวิท 101

แขวงบางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพฯ 10260

โทร. 0-2743-8045 แฟกซ์. 0-2332-5058

ฉบับย้ายบ้าน
สารบัญ
Contents

คำอำลา	1
Farewell	
เริ่มต้นใหม่	3
New Beginning	
กล่าวนำ	4
Introduction	
• ชุนทู่ในโลกร่วมสมัย	5
Sun Tzu in Contemporary World	
• ทิ้งคั้งค์แก๊งค์กับการวิจัยด้านความมั่นคง	10
Think Tanks and Security Research	
• หัวข้อการวิจัยสำหรับปัญหาความมั่นคงไทย	14
Research Topics for Thai Security Problems	
• ข้อเสนอสำหรับความมั่นคงศึกษา	21
Proposals for Security Studies	
• ประเด็นสากลสำหรับการวิจัยด้านความมั่นคงไทย	26
International Issues for Thai Security Research	
• ผลงานวิชาการของโครงการความมั่นคงศึกษา	31
(พ.ศ. 2549-2552)	
Security Studies Project's Academic Works (2006-2009)	

คำอำลา

*“I have a long journey to take,
and must bid the company farewell.”*

E. Thompson

Sir Walter Raleigh (1935)

จุลสารฉบับนี้ส่วนหนึ่งคงเป็นการกล่าว “คำอำลา” ถึงท่านผู้อ่าน เพราะถ้าเราไม่คิดมากแล้ว ก็อาจเปรียบเทียบโครงการวิจัยเหมือนกับ “งานเลี้ยง” ซึ่งในที่สุดแล้วทุกอย่างก็จะเป็นไปตามวัฏจักรของความเป็นจริงของโลก ดังสำนวนในนิยายกำลังภายในที่เราทั้งหลายคุ้นเคยว่า “งานเลี้ยงต้องมีวันเลิกลา” และโครงการวิจัยซึ่งเปรียบได้ดังงานเลี้ยงก็ต้อง “มีวันเลิกลา” เฉกเช่นเดียวกัน

โครงการความมั่นคงศึกษา ซึ่งเริ่มจัดตั้งขึ้นในช่วงปลายปี 2547 ด้วยความสนับสนุนทางด้านงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และการวิจัยในระยะแรกเสร็จสิ้นลงในปี 2548 ซึ่งผลการวิจัยฉบับย่อได้ถูกนำมาตีพิมพ์เผยแพร่เป็นจุลสารฯ ฉบับแรกในเดือนมกราคม 2549 และดำเนินสืบเนื่องเรื่อยมา โดยในระยะเวลา 4 ปี (มกราคม 2549-ธันวาคม 2552) โครงการฯ ได้จัดพิมพ์จุลสารฯ รวมทั้งสิ้น 70 ฉบับ ออกเผยแพร่เพื่อเป็นการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานความมั่นคง และแก่ผู้สนใจในเวทีสาธารณะ โดยเฉพาะสื่อมวลชน

สำหรับฉบับที่ 70 จึงเป็นฉบับ “ปิดโครงการฯ” อันเนื่องด้วยความเปลี่ยนแปลงบางประการ การสนับสนุนด้านงบประมาณจาก สกว. ได้สิ้นสุดลงในช่วงปลายปี 2552 ทำให้โครงการความมั่นคงศึกษา ภายใต้อำนวยการ สกว. ต้องถือโอกาสกล่าว “คำอำลา” ท่านผู้อ่านทุกท่าน

ในฐานะหัวหน้าโครงการฯ และบรรณาธิการจุลสารฯ ต้องขอขอบคุณบรรดา “users” ทั้งหลายอย่างมาก ที่บางส่วนได้ช่วยเผยแพร่ต่อ และทั้งบางส่วนยังช่วยขยายผลทางความคิดจนทำให้จุลสารฯ เป็นเสมือน “สะพานเชื่อม” ระหว่างนักวิชาการที่ทำหน้าที่คิดอยู่ในแนวหลัง กับเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติอยู่ในสนาม หรือเป็นสิ่งที่ พล.ท. เรวัตติ รัตนผ่องใส เรียกโครงการฯ ว่าเป็นเวที “นักรบพบนักคิด” อีกทั้งต้องขอขอบคุณบรรดาเจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงที่ได้ให้ความอนุเคราะห์โครงการฯ ในรูปแบบต่างๆ ด้วยดีเสมอมา

และทั้งไม่เคยปฏิเสธเมื่อได้รับเชิญให้เข้าร่วมในการ “เสวนาความมั่นคง” จนทำให้นักวิจัยของโครงการฯ มีความรู้สึกตลอดมาว่า เวทีสัมมนาของโครงการฯ เป็นจุดของการเชื่อมต่อและการสื่อสารระหว่าง “นักวิจัย” กับ “ผู้ปฏิบัติ” อย่างแท้จริง

คำขอขอบคุณที่สำคัญก็จะต้องมอบให้แก่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ให้ความสนับสนุนอย่างดีตลอดมาในระยะเวลา 5 ปีเศษ (ปลายปี 2547-ธันวาคม 2552) ซึ่งอย่างน้อยก็ทำให้ “ความฝัน” ในการสร้าง “Security Think Tank” ให้เกิดขึ้นได้จริงในสังคมไทย เหมือนเช่นอารยสังคมที่มี “Think Tank” ทำหน้าที่คิดและผลิตนโยบายด้านความมั่นคงคู่ขนานกับองค์กรที่ดำรงอยู่ในภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม แม้จะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง แต่ก็มีได้หมายความว่าความมุ่งหวังที่จะเห็นสังคมไทยมี “Think Tank” ในด้านความมั่นคงจะต้องสิ้นสุดลงไปด้วย โดยเฉพาะในภาวะที่ทั้งโลกและสังคมไทยเองต้องเผชิญกับ “ประเด็นปัญหาความมั่นคงใหม่” การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความมั่นคงใหม่ๆ จึงเป็นสิ่งที่ต้องถือว่าเป็นภารกิจสำคัญของ “นักวิชาการด้านความมั่นคง” อย่างปฏิเสธไม่ได้

ในฐานะหัวหน้าโครงการฯ และบรรณาธิการจุลสารฯ จึงขอให้สัญญาว่า ถ้าเราสามารถแสวงหาความสนับสนุนได้แล้ว โครงการฯ ก็จะกลับมาทำหน้าที่ผลิตและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านความมั่นคงอีกโดยไม่รอช้า

ในท้ายที่สุด ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนในการให้ความอนุเคราะห์ จนทำให้ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา โครงการฯ ดำรงอยู่ได้เสมือนมี “เสาเข็มที่แข็งแรง” รองรับไว้ แม้จะไม่สามารถใส่ชื่อของท่านทั้งหลายได้ทั้งหมดในที่นี้ ก็ต้องขอขอบคุณท่านเหล่านั้นเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญต้องขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของโครงการฯ ทุกๆ ท่าน ที่ได้ร่วมฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ นานา จนทำให้โครงการฯ เดินมาได้อย่างเข้มแข็งจวบจนปัจจุบัน

สุรชาติ บำรุงสุข

หัวหน้าโครงการความมั่นคงศึกษา

หมายเหตุ:

โครงการฯ ได้วางแผนที่จะจัดทำจุลสารฯ “ฉบับอำลา” เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของการปิดโครงการฯ แต่ไม่สามารถทำได้ เพราะหมดงบประมาณ และเมื่อสามารถหาแหล่งสนับสนุนการพิมพ์ได้ จึงขอแปลงเป็น “ฉบับย้ายบ้าน” แทน และขอคง “คำอำลา” ไว้เช่นเดิม เพื่อเป็นการบอกกล่าวถึงจุดสิ้นสุดของโครงการฯ จากการสนับสนุนของ สกว.

เริ่มต้นใหม่

สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงบางอย่าง การสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้แก่โครงการความมั่นคงศึกษาได้สิ้นสุดลง และโครงการฯ ได้จัดสัมมนาแถลงผลการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์สยาม-ปัตตานี” เป็นการปิดท้าย พร้อมกันนั้นก็จัดทำจุลสารฯ ฉบับหนึ่งให้เป็นเสมือนการอำลา โดยการรวบรวมนำเสนอผลงานบางส่วนของโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขึ้นในช่วงปลายปี 2547 จนถึงการสิ้นสุดในปี 2552

ในฐานะหัวหน้าโครงการฯ ผมได้รับทราบด้วยความดีใจเสมอมาจาก “ผู้ใช้” หรือที่ในภาษาการวิจัยเรียกว่า “users” ว่า ผลงานของโครงการฯ โดยเฉพาะในส่วนของจุลสารฯ นั้นค่อนข้างจะเป็นประโยชน์สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงในส่วนต่างๆ โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ดังนั้นเมื่อการสนับสนุนของ สกว. สิ้นสุดลง ผมจึงคิดในเบื้องต้นแต่เพียงว่า ถ้าสามารถหางบประมาณสนับสนุนได้จริง ก็คงจะคงงานด้านจุลสารฯ ไว้ต่อไป เพราะมองเห็นถึงประโยชน์ที่เกิดแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ดังที่ผมเคยกล่าวเสมอว่า โครงการฯ เป็นเหมือนสะพานเชื่อมระหว่าง “งานวิชาการ” กับ “งานยุทธการ” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องเอางานวิชาการลงจาก “หอคอยงาช้าง” เชื่อมต่อกับงานยุทธการในสนามให้ได้ เพราะมีเช่นนั้นแล้ว Think Tank ด้านความมั่นคง ที่เกิดขึ้นก็จะดำรงอยู่อย่างเคลื่อนไหว

ฉะนั้นเมื่อโครงการฯ ได้รับความสนับสนุนจากสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ ในการจัดทำจุลสารฯ ก็ทำให้จุลสารฯ มีโอกาสหายใจได้ต่อไป และถือฉบับที่ 71 เป็น “ฉบับย้ายบ้าน” เพื่อเริ่มต้นงานใหม่สำหรับโครงการฯ ซึ่งในการนี้เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง โครงการฯ ได้ขอใช้หมายเลขของจุลสารฯ ต่อจากฉบับเดิม

ในฐานะของหัวหน้าโครงการฯ และบรรณาธิการของจุลสารฯ ผมจึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จุลสารฯ จะยังคงอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งในสนามและในส่วนกลาง ตลอดจนในส่วนต่างๆ ของงานความมั่นคง ดังที่โครงการฯ ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ในเบื้องต้นที่ต้องการเห็นการดำรงอยู่ของ “ทั้งค้ทั้งกัด้านความมั่นคง” ของไทย ซึ่งจะต้องนำเอาผลการศึกษาวิจัยทางวิชาการลงสู่การปฏิบัติในสนามให้ได้ อย่างน้อยก็เป็นสัญลักษณ์หนึ่งของการสนับสนุนของภาควิชาการต่อ “ผู้ปฏิบัติงานของรัฐไทย” ในสถานการณ์ที่รัฐและสังคมต้องเผชิญกับปัญหาและบริบทของความเปลี่ยนแปลงของโลกความมั่นคงอย่างไม่หยุดยั้ง

อย่างไรก็ตาม หากท่านทั้งหลายในฐานะ “ผู้ใช้” (users) มีความคิดเห็นหรือข้อเสนอประการใดแล้ว ขอความกรุณาช่วยส่งความเห็นให้แก่โครงการฯ ได้ดังที่อยู่ในท้ายนี้ เพราะจะเป็นประโยชน์แก่โครงการฯ อย่างมาก สุดท้ายนี้ ผมต้องขอขอบคุณการสนับสนุนที่ได้รับจากสถาบันการข่าวกรอง (สข.) อันทำให้โครงการฯ สามารถต่ออายุ “ลมหายใจ” ของการทำงานวิชาการด้านความมั่นคงต่อไปได้ !

โครงการความมั่นคงศึกษา
newsecproject@yahoo.com
15 มกราคม 2553

กล่าวนำ

เนื่องจากจุลสารฯ เป็น “ฉบับย้ายบ้าน” (จาก สกว. สู่ สข.) จึงอาจจะแตกต่างกับฉบับอื่นๆ อยู่บ้าง โดยในส่วนแรก ผมได้รวบรวมข้อเขียนที่ว่าด้วยเรื่องของ Think Tank และหัวข้อเรื่องการวิจัยด้านความมั่นคงไว้ เพื่อหวังว่าจะเป็นทั้งการปูทางสำหรับการวิจัยและพัฒนาสาขา “ความมั่นคงศึกษา” ซึ่งยังไม่สามารถก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างได้เช่นที่เกิดขึ้นในวงการศึกษาศึกษาและวิจัยในโลกตะวันตก และอีกส่วนก็หวังว่า จะเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจกับบทบาทขององค์กรในแบบของ Think Tank ซึ่งต้องถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะในเรื่องความมั่นคง ที่แต่เดิมกระบวนการคิดและการผลิตนโยบายรวมศูนย์อยู่กับองค์กรภายในภาครัฐเป็นหลัก และไม่มีพื้นที่สำหรับองค์กรที่ทำหน้าที่คิดและนำเสนอนโยบายที่อยู่ภายนอกภาครัฐ

ในอีกส่วนของจุลสารฯ นี้ เป็นการรวบรวมหัวข้อวิจัย รายชื่อจุลสารฯ ฉบับต่างๆ ทั้ง 70 เล่ม ที่โครงการฯ ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ฉบับตั้งแต่ฉบับแรกเกิดขึ้นในเดือนมกราคม 2549 เป็นต้นมาจนถึงฉบับสุดท้ายในเดือนธันวาคม 2552 และยังได้รวบรวมผลงานวิชาการซึ่งเป็นงานวิจัยบางส่วนของโครงการฯ ที่ได้ถูกตีพิมพ์ในรูปของหนังสือ (บางเล่มได้หมดไปจากตลาดแล้ว ก็จะมีวงเล็บไว้ว่า “หมด”) ตลอดจนรวมถึงหัวข้อการจัด “เสวนาความมั่นคง” ซึ่งก็หวังว่าจุลสารฯ เล่มนี้ จะเป็นตัวแทนที่ให้ภาพการดำเนินงานตั้งแต่ถูกจัดตั้งขึ้นจนการสิ้นสุดของโครงการฯ

“LET HIM COME WITH ME INTO MACEDONIA”

“หากจะมีผู้หนึ่งผู้ใดเชื่อมั่นว่า จะสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่รัฐ ในการสงคราม ซึ่งข้าพเจ้ากำลังจะกระทำนี้ ขอเขาผู้นั้นจงอย่าได้ปฏิเสธหน้าที่ที่มีต่อรัฐ แต่จงร่วมเดินทางกับข้าพเจ้าเข้าไปยังมาซิโดเนียด้วยกันเถิด”

Consul Lucius Aemilius

คำกล่าวในวุฒิสภาแห่งสาธารณรัฐโรม

ในการสงครามกับมาซิโดเนีย 168 ปีก่อนคริสตกาล (B.C.)

- ชุนวูในโลกร่วมสมัย -

“เปรียบเทียบสภาพเรากับข้าศึก เพื่อคาดคะเนผลแพ้ชนะในสงคราม ซึ่งได้แก่ ประมุขฝ่ายใดปกครองอย่างเป็นธรรม แม่ทัพฝ่ายใดมีสติปัญญาความสามารถ ดินฟ้าอากาศเอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายใด กองทัพฝ่ายใดเครื่องครัดระเบียบวินัย กองทัพฝ่ายใดกล้าแข็ง ไพร่พลฝ่ายใดได้รับการอบรมที่ดี และกองทัพฝ่ายใดตกรางวัลและลงโทษอย่างเที่ยงธรรม จากสภาพเหล่านี้ ข้าพเจ้าพอจะคาดคะเนได้แล้วว่า ฝ่ายใดจักปราชัยหรือปราชัยในศึกสงคราม”

ตำราพิชัยสงครามชุนวู

(ฉบับแปลของอริคม สวัสดิญาณ และอดุลย์ รัตนมันเกษม)

นักยุทธศาสตร์และนักความมั่นคงไทยคุ้นเคยกับตำราพิชัยสงครามของชุนวูเป็นอย่างดี ข้อความที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอยู่ในตอนแรกของหนังสือดังกล่าว เป็นการกล่าวเพื่อ

ตอบว่าการคาดคะเนถึงผลของการแพ้หรือชนะในสงครามนั้น ขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบศักยภาพสงครามของแต่ละฝ่าย ซึ่งการเปรียบเทียบเช่นนี้ มิได้กระทำบนกระบวนการคิดที่เลื่อนลอย หรือมิใช่การประเมินบนพื้นฐานที่ไม่เป็นจริง เพราะหากกระทำเช่นนั้น ก็ย่อมส่งผลโดยตรงให้การวางแผนการสงครามประสพกับความผิดพลาดตั้งแต่ในเบื้องต้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังจะเห็นได้ว่าหนึ่งในวลีทองจากงานของซุนวูก็คือ “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะทุกครั้ง รู้เราไม่รู้เขา รบชนะบ้างแพ้อ้าง ไม่รู้เขาไม่รู้เรา รบทุกครั้งแพ้ทุกครั้ง” (ข้อความจากฉบับแปลของอริคม สวัสดิญาณ และอดุลย์ รัตนมันเกษม) หรือที่กล่าวกันเสมอว่า “รู้เขารู้เรา ร้อยศึกบ่พ่าย”

ดังนั้นคำถามในกระบวนการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และความมั่นคงของรัฐก็คือ ใครคือผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ในการประเมิน “เปรียบเทียบสภาพเรากับข้าศึกเพื่อคาดคะเนผลแพ้ชนะในสงคราม”

คำตอบอาจจะแตกต่างกันไปในแต่ละยุคแต่ละกรณี ในงานตำราพิชัยสงครามของซุนวูคนที่จะต้องทำหน้าที่ในการประเมินทางยุทธศาสตร์เช่นนี้ก็คือ “ซุนวู”

หากจะเปรียบเทียบกับกองทัพสมัยใหม่แล้ว ซุนวูก็คือประธานคณะเสนาธิการใหญ่ของกองทัพ (Chief of Armed Forces Staff) หรือหากเป็นในมุมมองรัฐบาลพลเรือนแล้ว ก็คือประธานที่ปรึกษาด้านนโยบายของรัฐบาล (Chief of Policy Advisors) แต่หากไม่มองเป็นตัวบุคคลหรือเป็นเรื่องของตำแหน่งในระดับสูงโดยมองในมุมมองกลไกที่จะทำหน้าที่เป็นฝ่ายอำนวยการให้แก่รัฐแล้ว ก็อาจจะต้องตอบว่า องค์กรที่จะทำหน้าที่ในการประเมินทางยุทธศาสตร์เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายของรัฐก็อาจจะได้แก่ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (NSC) และสำนักข่าวกรองกลาง (CIA) เช่นในแบบของสหรัฐอเมริกา หรือหากกล่าวอย่างไม่เฉพาะเจาะจงก็คือ ส่วนงานข่าวกรองและความมั่นคงในระดับสูงของแต่ละประเทศจะมีบทบาทในเรื่องดังกล่าว

อย่างไรก็ตามอาจจะมียุคต่อมาในด้านหนึ่งเพื่อที่จะทำให้เกิดสภาพ “รู้เขารู้เรา” ก็คือ องค์กรที่ดำเนินกิจกรรมทางปัญญาในลักษณะของการวิเคราะห์และวิจัยประเด็นปัญหาทางด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคง ซึ่งรู้จักกันโดยทั่วไปคือ “Think Tanks” หรือในบางกรณีก็มีการใช้คำว่า “Think Factory”

องค์กรเช่นนี้จะทำหน้าที่ตั้งชื่อในภาษาอังกฤษก็คือเป็น “โรงงานความคิด” เพื่อทำหน้าที่ผลิตชุดความคิดและสร้างปัญญาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่รัฐและสังคมต้องเผชิญ

อย่างไรก็ตามชื่อเรียกองค์กรที่ดำเนินภารกิจเช่นนี้ยังไม่มีคำเรียกที่ชัดเจนใน

ภาษาไทย และโดยทั่วไปก็มักจะเรียกทับศัพท์ว่า “ทิงค์แท้งค์” ซึ่งในบางกรณีก็มีผู้แปลว่า “ถังความคิด” แต่ผู้เขียนอยากจะขอใช้คำแปลว่า “โรงงานความคิด” มากกว่าเพราะจะสื่อความหมายของภารกิจขององค์กรเช่นนี้ได้มากกว่า “ถังความคิด” ที่อาจจะสื่อความหมายเพียงการ “เก็บรวบรวมความคิด” เท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วสิ่งที่องค์กรเช่นนี้ต้องทำก็คือ “การผลิตความคิด” ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เป็นจริง จึงอยากจะใช้ความหมายของ “Think Tank” ว่าเป็น “Think Factory” มากกว่า และเพื่อสื่อถึงภารกิจของการผลิตชุดความคิดที่ใช้ในกระบวนการกำหนดนโยบายของประเทศ จึงขอเรียกองค์กรเช่นนี้ว่า “โรงงานความคิด”

สำหรับสังคมในยุคโบราณแล้ว กระบวนการทำนโยบายยุทธศาสตร์ และความมั่นคงนั้น เป็นเรื่องที่กระทำกันในกลุ่มคนระดับสูงของกองทัพ หรือภายในราชสำนักมากกว่า จะเป็นเรื่องที่เปิดให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วม เช่น หากเปรียบเทียบกับยุคสามก๊ก ซึ่งเป็นบทละครที่ผู้คนในไทยคุ้นเคย ผู้ที่มีหน้าที่ดังกล่าวก็คือบุคคลอย่างงวงเบ้ง

บุคคลผู้ทำหน้าที่คล้ายขุนพลหรือองเบ้งมีมากมายในประวัติศาสตร์ แต่ก็มิได้มีลักษณะของความเป็นองค์กรในรูปของสถาบัน กล่าวคือกระบวนการของการประเมินทางยุทธศาสตร์มิได้ถูกกระทำให้เป็นสถาบัน (institutionalization) อีกทั้งการประเมินเช่นนี้ยังเป็นเรื่อง “อัจฉริยภาพ” ส่วนบุคคลของแม่ทัพมากกว่าจะเป็นเรื่องของนายทหารฝ่ายอำนวยการ (military staff) ที่จะต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาการทางทหารในการสงคราม

แต่เมื่อสังคมและกองทัพมีพัฒนาการมากขึ้น ปัญหาสงครามและความมั่นคงที่รัฐต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยนั้น ก็มีความซับซ้อนมากขึ้น สงครามและความมั่นคงจึงไม่ใช่เรื่องของรัฐที่จะเอาชนะได้เพียง “อัจฉริยภาพของปัจเจกบุคคล” หากแต่ความซับซ้อนที่เกิดขึ้นต้องการกลไกในการทำข้อพิจารณาเพื่อการตัดสินใจทางยุทธศาสตร์ที่จะเกิดขึ้น หรือใช้ในภาษาของขุนพลก็คือ กลไกในการ “เปรียบเทียบสภาพเรากับข้าศึกเพื่อคาดคะเนผลแพ้ชนะในสงคราม”

ฝ่ายอำนวยการทหารจึงถือกำเนิดขึ้นในยุคที่รัฐต้องทำสงครามสมัยใหม่ดังจะเห็นได้ว่าการก้าวเข้าสู่ยุคของสงครามนโปเลียน (The Napoleonic War) เป็นภาพสะท้อนที่ชัดเจนของความซับซ้อนดังกล่าว จนต้องให้ฝ่ายอำนวยการเข้ามามีบทบาทในการสร้าง “ปัญญา” แก่แม่ทัพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนำเสนอทางเลือกในกระบวนการวางแผนทางทหาร และในระยะต่อมาก็คือกระบวนการสร้างปัญญาในทางยุทธศาสตร์ เพื่อทำข้อพิจารณาในการวางแผนยุทธศาสตร์ของรัฐในระดับชาติซึ่งกลายเป็นความจำเป็นมากขึ้น

เพราะสงครามนับตั้งแต่ยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรปเป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 แล้วสงครามดำรงอยู่ในบริบทของการเมืองและเศรษฐกิจที่ซับซ้อนมากขึ้น หรือกล่าวในภาษาทางนามธรรมก็คือ การสงครามที่รัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้วยนั้น มีความซับซ้อนและยุ่งยากมากขึ้นนั่นเอง เกินกว่าที่ใช้การตัดสินใจของผู้นำเพียงคนเดียวเช่นแม่ทัพในอดีต

ผู้นำไม่ว่าจะอยู่ในระบอบกษัตริย์หรือในระบอบสาธารณรัฐ มีความจำเป็นต้องสร้างองค์กรเพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษาและให้ความเห็นในเชิงนโยบายมากขึ้น ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวแล้วว่าความซับซ้อนของปัญหาทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงของรัฐต้องเผชิญ ไม่อาจพึ่งพาเพียง “อัจฉริยภาพ” ส่วนบุคคลเท่านั้น หากแต่ต้องอาศัยกลุ่มบุคคล/องค์กรเพื่อช่วย “สร้างปัญญา” ในกระบวนการวางนโยบายและ/หรือแก้ปัญหาของชาติที่เกิดขึ้น และอย่างน้อยก็เพื่อให้มีหลักประกันว่า ในการแก้ปัญหาด้านความมั่นคงของรัฐนั้น ได้อาศัย “กระบวนการทางวิทยาศาสตร์” ที่ปรากฏในรูปของการค้นคว้าและวิเคราะห์ เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ และทั้งยังจะทำให้เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ที่เชื่อว่า การทำนโยบายเพื่อต่อสู้กับปัญหา สามารถกระทำได้ด้วยกรณี “ยุทธศาสตร์แห่งปัญญา” ที่เหนือกว่า เพราะหากกระบวนการทัศน์เช่นนี้ไม่ถูกสร้างให้เกิดขึ้นได้แล้ว ในท้ายที่สุดการแก้ปัญหาด้านความมั่นคง อาจจะถูกผลักให้ต้องพึ่งพิงอยู่กับเรื่องของ “ยุทธศาสตร์แห่งกำลัง” เท่านั้น ด้วยความเชื่อแบบง่าย ๆ ว่าอำนาจกำลังรบที่วางอยู่บนพื้นฐานของอำนาจการยิงที่เหนือกว่าการแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง

หากพิจารณาถึงโลกในยุคสมัยปัจจุบัน คำของซุนวูที่บอกว่า “รู้เขา-รู้เรา” นั้น ก็ยังมีความซับซ้อนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่เราเห็นได้ชัดถึงความเปลี่ยนแปลงของระบบระหว่างประเทศ (international system) นับตั้งแต่การสิ้นสุดของสงครามเย็นในปี 2532/33 จนถึงการทำเนิศจุติของยุคสงครามก่อการร้ายใหม่ในปี 2544 อันส่งผลให้สถานการณ์ความมั่นคงระหว่างประเทศมีความซับซ้อนมากกว่าในยุคของสงครามเย็นหรือยุคสงครามคอมมิวนิสต์อย่างเห็นได้ชัด และขณะเดียวกันก็ทำให้สถานการณ์ความมั่นคงภายในของแต่ละประเทศในยุคของสงครามต่อต้านการก่อการร้ายมีความซับซ้อนตามไปด้วย

ปรากฏการณ์เหล่านี้ทำให้กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศ ถูกท้าทายจากความเปลี่ยนแปลงจากบทบาทของตัวแสดงทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนรวมถึงพฤติกรรมใหม่ๆ ที่มีความรุนแรงขนาดใหญ่เป็นองค์ประกอบ

ในสภาพเช่นนี้รัฐเล็ก ๆ ซึ่งก็รวมถึงประเทศไทยด้วยนั้น จึงตกอยู่ภายใต้แรงกดดันจากการเคลื่อนตัวทางยุทธศาสตร์ของกระแสโลกอย่างมาก ซึ่งกระแสโลกเช่นนี้ดำรงอยู่ทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและความมั่นคงควบคู่กันไป

โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจก็คือ การขยายตัวของกระแสทุนนิยมตะวันตกไปสู่ทุกมุมโลกภายใต้คำขวัญเรื่อง “การค้าเสรี” ในขณะเดียวกันโลกาภิวัตน์ด้านความมั่นคงก็เห็นได้จากการขยายตัวของความขัดแย้งในเวทีโลก ซึ่งด้านหนึ่งก็คือ สงครามก่อการร้ายเพื่อต่อต้านการขยายบทบาทของโลกาภิวัตน์อเมริกัน โดยมีกลุ่มจารีตนิยมในโลกอาหรับเป็นผู้นำ อีกด้านหนึ่งก็คือ สงครามต่อต้านการก่อการร้ายที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ ดังจะเห็นได้ว่าโลกาภิวัตน์เช่นนี้นำพาทั้งสงครามเศรษฐกิจ และสงครามการทหารไปสู่พื้นที่ส่วนต่างๆ ของโลก

ดังนั้นสถานการณ์ในอนาคต จะเห็นได้ทั้งสงครามเศรษฐกิจและสงครามการทหารที่น่าจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในเวทีโลก

คำถามก็คือ ประเทศไทยจะสร้างยุทธศาสตร์และปัญญาเพื่อรองรับต่อการเผชิญสถานการณ์เช่นนี้ในอนาคตได้อย่างไร? อีกทั้งสังคมไทยจะรอให้กระบวนการสร้างยุทธศาสตร์และปัญญาเกิดขึ้นเพียงในกรอบของกลไกรัฐหรือไม่?

คำตอบต่อคำถามทั้งสองประการ อาจจะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายในมิติของวัฒนธรรมทางการเมืองและในบริบทของการปฏิบัติ เพราะแม้ว่าประเทศไทยอาจจะมีสภาพคล้ายรัฐในแบบโบราณ ที่มีตัวบุคคลที่ทำหน้าที่แบบขงเบ้งและซุนวูอยู่บ้าง แต่ดูเหมือนเราจะไม่ได้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ในการผลิตชุดทางความคิดสำหรับกระบวนการวางนโยบายทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศเท่าใดนัก เว้นแต่เราต้องพึ่งพิงกับโครงสร้างเดิมภายในระบบราชการทั้งของพลเรือนและทหารเป็นสำคัญ

แต่ถ้าเราคิดว่าภารกิจเสริมสร้างปัญญาเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ที่ไทยจะต้องเผชิญกับโลกในอนาคตเป็นเรื่องที่มีความสำคัญแล้ว สังคมไทยก็ควรจะเริ่มสร้าง “โรงงานความคิด” ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นจริงเสียที

โรงงานความคิดนี้ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อแย่งบทบาทของหน่วยงานความมั่นคงของรัฐ หากแต่กำเนิดขึ้นเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในรูปของการค้นคว้าวิจัยด้านความมั่นคงเพื่อใช้เป็นทางเลือกเชิงนโยบายให้แก่รัฐในการกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายความมั่นคงของประเทศ เช่นตัวอย่างที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตก

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การวิจัยด้านความมั่นคงมิใช่จะมีความหมายแค่เพียงเรื่องของความมั่นคงในทางทหารในแบบยุคสงครามเย็นเท่านั้น เพราะปัจจุบันนักความมั่นคงต่างยอมรับกันว่า ความมั่นคงของโลกหรือของประเทศก็ตาม ดำรงอยู่ทั้งในลักษณะที่เป็น “ความมั่นคงแบบดั้งเดิม” (Traditional Security) และ “ความมั่นคงแบบใหม่” (Non-Traditional Security) อันทำให้กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้านความมั่นคงจึง

ต้องกระทำทั้งในบริบทแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ควบคู่กันไป

หลักการสำคัญก็คือ โรงงานความคิดนี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้รัฐและสังคมไทยมีทางเลือกในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และความมั่นคงมากขึ้น ดังเช่นที่ปรากฏในสังคมอารยประเทศถึงบทบาทขององค์กรเหล่านี้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้รัฐสามารถต่อสู้กับปัญหาที่ต้องเผชิญด้วย “ยุทธศาสตร์และปัญญา” ที่เหนือกว่า

อย่างน้อยที่สุดการกำเนิดขององค์กรเช่นนี้ก็เพื่อให้เป็นดังคำสอนของซุนวูที่ว่า

“หากชนะก่อนรบ แสดงว่าได้วางแผนอย่างละเอียดรอบคอบแล้ว
หากไม่ชนะก่อนรบ แสดงว่ามีได้วางแผนอย่างละเอียดรอบคอบเท่าที่ควร
วางแผนอย่างละเอียดรอบคอบย่อมชนะ
ไม่วางแผนอย่างละเอียดรอบคอบย่อมพ่ายแพ้”

- ทิ้งคั้งค์กับการวิจัยด้านความมั่นคง -

“ผู้ใดพอเริ่มต้นก็ไม่วิจารณ์ หนุนเสนอให้ทุกดีเตรียมรบ
หรือละทิ้งบ้านเมือง; ผู้นั้นเป็นมนตรีที่มีความคิดรอบคอบลงหรือ?”

หิโตปเทศ เสถียรโกเศศ

เรามีคำพูดในทางนามธรรมกล่าวกันอยู่เสมอว่า สถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบันมีความซับซ้อน และในบางครั้งก็ยากแก่การทำความเข้าใจ เพราะสถานการณ์ใหม่มีความแตกต่างอย่างมากจากความเป็นไปในยุคสงครามเย็น ความขัดแย้งใหม่ปรากฏตัวในรูปของปัญหาในบริบททางสังคม วัฒนธรรม และศาสนา มากกว่าจะเป็นไปในบริบทของอุดมการณ์การเมือง ซึ่งก็ส่งผลให้ประเด็นปัญหาความมั่นคงร่วมสมัย มีลักษณะเป็นเรื่องของสังคม วัฒนธรรม และศาสนามีมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ดังนั้นคงจะไม่ผิดอะไรนักที่จะกล่าวว่า เราคงไม่สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจแบบเก่าเพื่อต่อสู้กับปัญหาความมั่นคงใหม่ได้ และว่าที่จริงหนทางที่ดีที่สุดก็คือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้าง “องค์ความรู้” ด้านความมั่นคงร่วมสมัยให้เกิดขึ้นทั้งแก่รัฐและสังคมไปควบคู่กัน จะคิดแต่เพียงการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับรัฐหรือกับสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียว

ไม่ได้ เพราะการต่อสู้กับปัญหาใหม่ดังกล่าว จะคิดอาศัยพลังจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมไม่เพียงพอ กล่าวคือ ทั้งรัฐและสังคมในยุคปัจจุบันนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจกับปัญหาความมั่นคงร่วมสมัยพร้อมกันไป

ในหลายๆ ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว บทบาทในการส่งเสริมองค์ความรู้ด้านความมั่นคงนั้น นอกจากจะเป็นบทบาทของการศึกษาค้นคว้าในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะมีการเรียนการสอนในเรื่องของความมั่นคงศึกษา และ/หรือยุทธศาสตร์ศึกษาแล้ว บทบาทอีกส่วนหนึ่งจะเห็นได้จากการค้นคว้าวิจัยขององค์กรที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ที้งค์แท้งค์” (Think Tank) ซึ่งยังไม่มีคำแปลในภาษาไทยที่ชัดเจนว่า จะเป็น “ถ้งความคิด” หรือจะใช้ในความหมายของ “โรงงานความคิด” (Think Factory) แต่ก็ดูเหมือนว่า เราจะเข้าใจกันโดยทั่วไปอย่างหยาบๆ ว่า ถ้ากล่าวถึง “ที้งค์แท้งค์” แล้ว ก็หมายถึง องค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้คำปรึกษาในทางนโยบาย หรืออาจจะเรียกในภาษาทหารได้ว่า เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นฝ่ายอำนวยการของทหารนั่นเอง

ถ้ากล่าวถึงองค์กรในลักษณะของการให้คำปรึกษา หรือเป็นองค์กรทำข้อพิจารณาในกระบวนการทำนโยบายของประเทศที่อยู่นอกรัฐบาลนั้น ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศกำลังพัฒนาหลายๆ ประเทศ (ซึ่งก็รวมถึงกรณีของประเทศไทยด้วย) และยิ่งหากเป็นองค์กรในลักษณะของการให้คำปรึกษา หรือการทำข้อเสนอในเรื่องของนโยบายความมั่นคงแล้ว ก็คงจะต้องถือว่าเป็นเรื่องใหม่มากสำหรับประเทศกำลังพัฒนา เพราะแต่เดิมนั้น การทำนโยบายความมั่นคงของประเทศ มักจะเป็นเรื่อง “ปิดลับ” การมีส่วนร่วมขององค์กรนอกสายงานความมั่นคง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือกระบวนการทำนโยบายความมั่นคงเกิดขึ้นในระบบปิด

แต่ผลจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ที่เกิดระยะเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยตลอดรวมถึงการก้าวเข้าสู่ระยะของการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ระบอบประชาธิปไตย (democratic consolidation) ทำให้รัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้งจำเป็นต้องแสวงหาข้อพิจารณาในกระบวนการทำนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และ/หรือนโยบายยุทธศาสตร์ของประเทศ

รัฐบาลพลเรือนในหมู่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ จึงจัดตั้งหรือให้การสนับสนุนองค์กรเพื่อทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาทางด้านความมั่นคงขึ้น หรือในขณะเดียวกัน ขบวนการประชาธิปไตยในประเทศดังกล่าว ก็ผลักดันให้มีองค์กรในลักษณะเช่นว่านี้ เพื่อก่อให้เกิดข้อเสนอในเชิงทางเลือกให้แก่ประชาสังคมในประเด็นปัญหาด้านความมั่นคง เช่น ในประเด็นของการปฏิรูปกองทัพ การพัฒนาองค์กรทหาร การจัดซื้อจัดหายุทโธปกรณ์

หรือการจัดทำแผนพัฒนากำลังพลทหาร เป็นต้น

ในโลกยุคปัจจุบัน ประเด็นปัญหาเหล่านี้ ไม่ใช่อาศัยคำตอบจากประสบการณ์เก่า หรือจากสามัญสำนึกง่าย ๆ เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการทำนโยบายความมั่นคงของประเทศ หากแต่ตัวอย่างของปัญหาเช่นว่านี้ ต้องการการค้นคว้าวิจัย และการวิจัยและพัฒนา (R&D) ในทางความมั่นคงนั้น จะคิดถึงแต่เพียง R&D ในเรื่องของยุทธโศปกรณ์ (หรือ hardware) ไม่ได้

นอกจากนี้สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์หรือสถานการณ์ความมั่นคงโดยรวม ก็มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ความมั่นคงของโลก นับตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน 2001 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงใหญ่ที่เกิดอีกครั้งหนึ่ง หลังจากการยุติของสงครามเย็น ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ความมั่นคงอย่างมาก นับตั้งแต่ปี 1990 มาแล้ว

ปรากฏการณ์เหล่านี้ล้วนเป็นคำตอบในตัวเองว่า ความซับซ้อนของปัญหาความมั่นคงไม่ว่าจะเป็นในประเด็นของบริบท องค์ประกอบ ตัวแสดง ตลอดจนถึงเรื่องของการบริหารจัดการ ล้วนแต่ต้องการองค์ความรู้ใหม่ๆ ดังได้กล่าวแล้วในข้างต้นว่า ประสบการณ์เดิม/องค์ความรู้เดิม เป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอในการรับมือกับปัญหาความมั่นคงร่วมสมัย

ข้อเสนออาจจะดูเป็นวิชาการว่า การจะรับมือกับปัญหาความมั่นคงร่วมสมัยได้นั้น ต้องการ “ปัญญา” คือการมีองค์ความรู้ ซึ่งองค์ความรู้เช่นนี้จะเกิดได้ก็ด้วยการจัดตั้ง “โรงงานความคิด” (Idea Factory) ขึ้นในสังคม

ฉะนั้นโรงงานความคิดหรือ “ทึ่งแท๊งค์” จึงเป็นองค์กรที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อทำวิจัยกับปัญหาเฉพาะเรื่อง และแสวงหาข้อพิจารณาในการแก้ปัญหาดังกล่าว องค์กรนี้ยังทำหน้าที่เป็นเวทีของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักคิดและบรรดาผู้ทำวิจัย เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความเห็นและทัศนะ ในอันจะทำให้เกิดการแสวงหาคำตอบในการแก้ปัญหา (หัวข้อการวิจัย) ให้ได้อย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ตัวแบบของนโยบายในโลกตะวันตกชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงนโยบายสาธารณะที่สำคัญในทางการเมือง ไม่ได้มาจากพรรคการเมือง นักการเมืองหรือไม่ได้มาจากกลุ่มผู้บริจาคตุนให้พรรค การเปลี่ยนแปลงมักจะมีมาจากผลผลิตทางความคิดที่มาจาก การค้นคว้าวิจัยของทึ่งแท๊งค์ต่างหาก หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติมาจากจุดเริ่มต้นทางความคิดและความคิดนี้ก็คือ ผลผลิตของนักคิดที่ใช้ทั้งชีวิตเพื่อการวิจัยและค้นคว้าในเรื่องเฉพาะ สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดข้อสรุปว่า นโยบายสาธารณะในโลกสมัยใหม่นั้น เกือบทุกเรื่องล้วนแต่เป็นผลมาจาก “ห้องวิจัยทางสังคม”

ที่ดำเนินการแสวงหาข้อพิจารณาในทางนโยบายในรูปแบบของทึ่งแท่งค์

ตัวอย่างของนโยบายสาธารณะที่สำคัญ อันเป็นผลมาจากผลผลิตทางความคิดขององค์กรเช่นนี้ แม้จะเป็นหัวข้อที่ไม่ใช่เรื่องของความมั่นคงโดยตรง แต่ก็ก็เป็นภาพสะท้อนขององค์กรแบบทึ่งแท่งค์ เช่น

- การแปรรูประบบสวัสดิการสังคม ซึ่งซิติเป็นประเทศแรกที่ดำเนินนโยบายนี้เป็นผลมาจากแนวคิดของ Milton Friedman อาจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยชิคาโก และหลังจากซิติประสบความสำเร็จในการแปรรูปดังกล่าวแล้ว อีกหลายๆ ประเทศก็ดำเนินนโยบายในลักษณะเดียวกัน

- การแปรรูประบบเศรษฐกิจของอังกฤษในสมัยรัฐบาลมารกาเร็ต แท็ตเซอร์ เป็นผลมาจากแนวคิดของ The Adam Smith Institute และ The Institute of Economic Affairs และต่อมาแนวคิดนี้เผยแพร่เข้าไปในสหรัฐอเมริกา โดยการผลักดันของ The Reason Foundation

- ระบบภาษีใหม่ในรัสเซียและในหลายประเทศของยุโรปตะวันออก มาจากแนวคิดของ Milton Friedman ซึ่งได้รับการผลักดันโดย The Hoover Institute

- การปฏิรูประบบสวัสดิการของสหรัฐอเมริกา มาจากแนวคิดของ Charles Murray โดยการสนับสนุนของ The Manhattan Institute

- รัฐบาลสหรัฐฯ ในสมัยประธานาธิบดีบุช พยายามจะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยการใช้แรงผลักดันของระบบตลาด ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถูกนำมาเสนอจาก The Property and Environment Research Center (PERC) และ The Foundation for Research an Economics and the Environment (FREE)

ตัวอย่างในข้างต้น แม้จะไม่ใช่เรื่องของความมั่นคง แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของทึ่งแท่งค์ในกระบวนการทำนโยบายสาธารณะได้อย่างดี อย่างไรก็ตามในเรื่องของความมั่นคงและยุทธศาสตร์ ทึ่งแท่งค์ที่มีบทบาทอย่างมากในระบบการเมืองของสหรัฐฯ เช่น The RAND Corporation, The Brookings Institution, The Hoover Institute, The Heritage Foundation, The American Enterprise Institute และ The Cato Institute เป็นต้น

ปรากฏการณ์ของการใช้องค์กรในลักษณะของการเป็นฝ่ายอำนวยการด้านความมั่นคงให้แก่รัฐบาลไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับรัฐประชาธิปไตยตะวันตก แต่สำหรับในหมู่ประเทศกำลังพัฒนา ตลอดจนรวมถึงในประเทศไทย เรื่องราวเหล่านี้จะเป็นเรื่องใหม่เพราะความไม่คุ้นเคยที่จะมีนักคิดนอกภาครัฐเข้ามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์

และความมั่นคงของประเทศ

แต่ความใหม่ของปัญหาเป็นเรื่องที่รัฐและสังคมไทยอาจจะต้องทำความเข้าใจเพราะปัญหาความมั่นคงที่ซับซ้อนมากขึ้น ก็ต้องการปัญญาและความรู้ที่มีมากขึ้นในการแก้ไข และองค์ความรู้แม้จะเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้ แต่ก็ต้องการองค์การในการผลักดัน ให้กลายเป็นนโยบาย ดังเช่นตัวอย่างในข้างต้น บทบาทเช่นนี้ก็คือ คำตอบที่บอกแก่เราว่า ถึงเวลาแล้วที่รัฐและสังคมไทยควรต้องมีทั้งแท่งค้ำความมั่นคงเกิดขึ้นอย่างแท้จริงเสียที เว้นเสียแต่เราเชื่อว่า รัฐไทยระบบใหม่ในสงครามใหม่ได้ด้วยแนวคิดทางยุทธศาสตร์เก่า !

- หัวข้อวิจัยสำหรับปัญหาความมั่นคงไทย -

โย ทนุกาเล ทนุเชติ ตระณีเย จ ตารเย
ที่ควรช้า จงช้า ที่ควรเร่ง จงเร่ง

พุทธสุภามิต

หากพิจารณาถึงสถานการณ์ความมั่นคงในช่วงที่ผ่านมาของประเทศไทยจะเห็นได้ชัดว่ารัฐและสังคมไทยเผชิญกับปัญหาความมั่นคงในมิติและบริบทใหม่ๆ มากขึ้นและเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องเผชิญในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นหากสรุปถึงประเด็นปัญหาหลักๆ ในสิ่งที่รัฐบาลจะต้องแก้ไข และสมควรแสวงหาคำตอบด้วยการวิจัยอย่างเป็นวิชาการ เพื่อรองรับการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบในอนาคตก็น่าจะได้แก่

1) ปัญหาสงครามการก่อความไม่สงบ (Insurgency Warfare)

ปัญหาความรุนแรงอันเนื่องมาจากการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะยังคงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับรัฐบาลในอนาคต และจะต้องยอมรับว่าปัญหานี้เป็นเรื่องระยะยาว ที่รัฐบาลในอนาคตอีกหลายรัฐบาลอาจจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

แม้ว่าการก่อความไม่สงบจะไม่ใช่เรื่องใหม่ที่รัฐบาลไทยไม่เคยเผชิญ แต่ปัญหาในบริบทที่กำลังเกิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเป็นสิ่งใหม่ เพราะไม่ใช่การก่อความไม่สงบที่เป็นเรื่องของอุดมการณ์ทางการเมืองล้วนๆ แบบที่รัฐไทยต่อสู้มาแล้วในสงคราม

คอมมิวนิสต์ หากแต่มีการนำไปผูกโยงกับปัญหาในมิติของศาสนาและวัฒนธรรม

การก่อความไม่สงบในครั้งนี้เป็นการผสมผสานของอุดมการณ์ทางการเมืองในแบบลัทธิชาตินิยม กับเรื่องของศาสนานิยม และชาติพันธุ์นิยม ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าอุดมการณ์ทางการเมืองแบบเก่าที่เป็นชายเป็นขวา ที่รัฐและสังคมไทยมีความคุ้นเคยมาแล้ว การผสมผสานใหม่มีทั้งเรื่องชาติพันธุ์และศาสนา อันทำให้การต่อต้านรัฐถูกมองว่าเป็นเรื่องของ การต่อสู้กับรัฐต่างศาสนา ต่างชาติพันธุ์ที่พยายามเข้าไปมีบทบาท และอิทธิพลในพื้นที่ดั้งเดิมของพวกเขา ตลอดจนรวมถึงการอธิบายทางประวัติศาสตร์ว่าด้วยการยึดครองของรัฐที่ใหญ่กว่าและทรงพลังกว่า กระทำต่อรัฐในอดีตของพวกเขา สภาพเช่นนี้ทำให้เห็นได้ชัดว่า ปัญหาในด้านหนึ่งเป็นเรื่องของชนกลุ่มน้อยในความหมายของชาติพันธุ์-ชาตินิยม (Ethno-nationalism) และในอีกด้านหนึ่งก็เป็นเรื่องของชาติพันธุ์-ศาสนานิยม

ดังนั้นสิ่งที่รัฐบาลในอนาคต ซึ่งก็อาจรวมถึงอีกหลายรัฐบาลในอนาคตข้างหน้า จะต้องคิดเตรียมไว้ก็คือ การบูรณาการทางสังคม (social integration) ที่ยังคงให้การยอมรับนับถือต่อความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และขณะเดียวกันสิ่งที่รัฐบาลในอนาคตควรต้องระมัดระวังก็คือ การกำหนดมาตรการของรัฐในการแก้ปัญหา ที่ไม่ให้โน้มเอียงไปสู่การใช้มาตรการปราบปรามอย่างสุ่มเสี่ยง เพราะจะต้องตระหนักไว้เสมอว่า รัฐไม่อาจเอาชนะการก่อความไม่สงบด้วยการใช้กำลังแต่เพียงอย่างเดียว

แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่นำพาตนเองเข้าไปติดกับดักของนโยบายสันติวิธีแบบยอมจำนน เช่น การเรียกร้องให้รัฐดำเนินนโยบายที่ละเลยงานยุทธการหรือยอมต่อข้อเรียกร้องทุกประการอย่างไม่จำแนก เพราะไม่มีคำตอบเลยว่าถ้ารัฐกระทำเช่นนี้แล้วจะทำให้ผู้ก่อความไม่สงบหันกลับมาสู่วิธีการ “สันติวิธี” แบบที่พวกลัทธิยอมจำนนเรียกร้องได้อย่างไร

ฉะนั้นหากมองจากมุมทางวิชาการ รัฐบาลควรจะต้องอาศัยกระบวนการวิจัยมาช่วย ก็คือการแสวงหาคำตอบให้ได้อย่างเป็นระบบในเรื่องของกรอบยุทธศาสตร์และเข็มมุ่งระดับต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในทางนโยบายและการปฏิบัติในพื้นที่ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังจะต้องแสวงหาหนทางในการสร้างความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับมิติของสังคม วัฒนธรรม และความรุนแรงในจังหวัดภาคใต้ใหม่ให้แก่ทั้งข้าราชการและแก่ประชาชนและศาสนิกกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อป้องกันการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือของการปลุกกระดมในทางการเมือง

2) ปัญหาความมั่นคงด้านพลังงาน (Energy Security)

ความมั่นคงด้านพลังงาน ดูเหมือนจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับรัฐและสังคมไทยแต่ประสบการณ์ความผันผวนของราคาน้ำมันในอดีต เช่นในปี 2516 และในปัจจุบันที่เห็นได้ในช่วงปี 2547 เป็นต้นมาเป็นตัวอย่างที่ดี และเห็นได้ชัดเป็นรูปธรรมเมื่อผู้คนในสังคมไทยต้องบริโภคน้ำมันด้วยราคาที่พุ่งสูงขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่สูงอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนในประวัติศาสตร์เช่นที่เกิดขึ้นในปี 2551

ความผันผวนของราคาทรัพยากรพลังงานเช่นนี้ ทำให้ประเทศเล็กที่ต้องนำเข้าน้ำมันประสบปัญหาอย่างมาก ในด้านหนึ่งสิ่งที่ชัดเจนอย่างมากก็คือ ราคาที่เพิ่มมากขึ้นของต้นทุนการผลิตในภาคอุตสาหกรรมของประเทศ อีกทั้งค่าใช้จ่ายในระบบคมนาคมของประเทศก็ต้องเพิ่มมากขึ้นในทิศทางเดียวกับราคาน้ำมันในตลาดโลกด้วย ซึ่งผลจากสภาพเช่นนี้อาจทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนถูกระทบได้มากทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เช่น ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้นในชีวิตประจำวัน และสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่เพิ่มขึ้นในแต่ละครอบครัว เป็นต้น

แต่ผลกระทบสำคัญที่เกิดขึ้นในระดับประเทศก็คือ ประเทศที่ไม่มีแหล่งพลังงานของตนเอง และต้องพึ่งพาการนำเข้านั้น ย่อมก่อให้เกิดความอ่อนแอทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจได้โดยง่าย ดังจะเห็นได้จากรูปธรรมของสถานการณ์วิกฤตการณ์พลังงานโลกในปี 2516 เป็นตัวอย่างที่ดีในกรณีนี้ เพราะน้ำมันคือเส้นเลือดของอุตสาหกรรมและระบบคมนาคมสมัยใหม่

ผลที่ชัดเจนในอีกด้านหนึ่งก็คือ ประเทศต้องใช้ค่าใช้จ่ายอย่างมากทั้งในรูปของการนำเข้าน้ำมัน หรืออย่างในกรณีของไทยนับตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมาก็คือ ค่าใช้จ่ายในการพยุงราคาน้ำมัน เพื่อให้เกิดเสถียรภาพต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศนั้น มีมูลค่าเป็นจำนวนมากในแต่ละเดือน

สิ่งที่รัฐบาลในอนาคตจะต้องเริ่มคิด เพื่อเป็นรากฐานของการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้แก่สังคมไทยก็คือ การแสวงหาพลังงานทางเลือกที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในสังคมไทย และในอีกด้านก็คือ การแสวงหาแหล่งทรัพยากรที่เป็นทางเลือกโดยไม่พึ่งพากับแหล่งพลังงานจากประเทศเดียว เป็นต้น ประเด็นความมั่นคงในมิติพลังงานเช่นที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องที่สังคมไทยอาจจะไม่ค่อยคุ้นเคยมากนัก แต่ก็เห็นได้ชัดว่าประเด็นเช่นนี้จะยังคงเป็นปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพราะการพึ่งพาพลังงานน้ำมันในฐานะแหล่งพลังงานหลักยังคงไม่เปลี่ยนแปลงในระยะใกล้ ดังนั้นการคิดค้นถึง “ทางเลือก” ทั้งในรูปของตัวพลังงานและแหล่งของการนำเข้าด้านพลังงาน จึงเป็นเรื่องที่จะต้องคิดค้นกันให้ได้ใน

อนาคต อันจะก่อให้เกิดการลดการพึ่งพาค่าใช้จ่ายในการนำเข้าทรัพยากรพลังงาน และที่สำคัญก็คือลดความผันผวนที่จะเกิดแก่ระบบเศรษฐกิจ และแก่ชีวิตของประชาชนในสังคม

3) ปัญหาความมั่นคงด้านสุขภาพ (Health Security)

ในช่วงที่ผ่านมา ปัญหาความมั่นคงในมิติด้านสาธารณสุขที่เป็นเรื่องของระบาดวิทยานั้น มักจะถือว่าปัญหาจากโรคมุมิคุ้มกันบกพร่องหรือโรคเอดส์ (HIV) เป็นประเด็นที่สำคัญ ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงปลายสมัยของยุคประธานาธิบดี บิล คลินตัน ถึงกับมีถ้อยแถลงของทำเนียบขาว ให้ถือว่าโรคเอดส์เป็นปัญหาความมั่นคงของโลก เป็นต้น

แต่ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ปัญหาเรื่องของระบาดวิทยาจะเป็นเรื่องของโรคซาร์ (SARs) และเปลี่ยนมาเป็นโรคไข้หวัดนกแทน อีกทั้งโรคหวัดนกดูจะกลายเป็นเรื่องของระบาดวิทยาสำหรับภูมิภาคเอเชียไปเสียแล้ว

ในกรณีของไข้หวัดนก เห็นชัดว่าได้กลายเป็นปัญหาที่ดำรงอยู่ในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง อันก่อให้เกิดความสูญเสียแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีกอย่างมากในการระบาดแต่ละครั้ง และทั้งยังมีความกังวลว่าการระบาดของเชื้อไข้หวัดนก (H5N1) ที่เกิดขึ้นจะสามารถติดต่อจากการกลายพันธุ์ เช่น จากเชื้อที่ติดอยู่ในสัตว์ปีกไปสู่สัตว์อื่นและจนกระทั่งเกิดคำถามสำคัญก็คือ จะเกิดการติดต่อไปสู่คนได้หรือไม่ในอนาคต

ประเด็นหลักเฉพาะหน้าของปัญหาความมั่นคงในเรื่องของระบาดวิทยา อาจจะอยู่กับเรื่องไข้หวัดนก เพราะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจและแก่เกษตรกรอย่างมาก ดังเช่นกรณีของไทยและเวียดนามในปัจจุบัน หรือการขยายตัวของเชื้อโรคเข้าไปสู่ยุโรป เป็นต้น และทั้งยังก่อให้เกิดความกลัวอย่างมากว่าจะเกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อโรคจากสัตว์ปีกไปสู่คนได้ ซึ่งหากเกิดการกลายพันธุ์ดังกล่าวได้จริงก็จะก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตของผู้คนเป็นจำนวนมาก และยังส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ทั้งต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ปีก อุตสาหกรรมอาหารส่งออกสัตว์ปีก ตลอดจนรวมถึงการเดินทางของนักท่องเที่ยวนี้จะเดินทางเข้ามา เช่นในกรณีของประเทศไทย และประเทศในภูมิภาคนี้อาจจะลดลงอันเป็นผลมาจากความกลัวโรคดังกล่าว เป็นต้น

ในปัจจุบันขณะที่ปัญหาหวัดนกยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างจริงจังนั้น การกำเนิดของ “หวัดสายพันธุ์ใหม่” หรือที่บางคนเรียก “หวัด 2009” ที่มาจากเชื้อ H1N1 ก็คือการตอกย้ำอีกครั้งถึงปัญหาความมั่นคงในบริบทของเชื้อโรคและงานสาธารณสุข ซึ่งก็ส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตของผู้คน ตลอดจนรวมถึงผลกระทบในทางเศรษฐกิจอย่างมากด้วย

การค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์ในเรื่องเช่นนี้ เป็นตัวอย่างของการสร้างมาตรการความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) และความมั่นคงด้านสาธารณสุข (Health

Security) ให้แก่สังคมในอนาคต ความสำเร็จจะช่วยลดความสูญเสียทั้งชีวิตและเศรษฐกิจที่รัฐและสังคมต้องจ่ายให้แก่ปัญหาโรคระบาดวิทยาดังที่กล่าวมาแล้ว ไม่ว่าจะมาจาก H5N1 หรือ H1N1 ก็ตาม

4) ปัญหาระบบพันธมิตร (Alliance System)

สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ในความเป็นจริงของความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยก็คือ สหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญต่อสถานะความมั่นคงของไทยมาตลอด จะคิดแต่เพียงว่าประเด็นนี้มีนัยสำคัญเฉพาะในยุคสงครามเย็น/สงครามต่อต้านคอมมิวนิสต์ไม่ได้ เพราะด้วยสถานะและบทบาทของสหรัฐฯ ในฐานะของการเป็นมหาอำนาจใหญ่ของโลก ผนวกกับพัฒนาการความสัมพันธ์ด้านการเมืองและความมั่นคงที่ทั้งสองประเทศมีต่อกัน ทำให้ไทยมีภาพลักษณ์ที่ต้องยอมรับว่าเป็น “พันธมิตรที่ใกล้ชิด” ของสหรัฐฯ มาโดยตลอด แม้ว่าในบางครั้งจะมีความไม่ลงรอยในเชิงผลประโยชน์แห่งชาติในบางเรื่องก็ตาม แต่โดยรวมแล้วไทยถูกถือว่าเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ เสมอมา โดยเฉพาะดัชนีที่สำคัญในปัจจุบัน ไม่ใช่แต่เพียงเรื่องความสัมพันธ์ทางทหารในแบบปกติเท่านั้น หากแต่ตัวชี้วัดที่ถูกนำมาอ้างอิงอยู่เสมอก็คือ การลงนามที่ทำให้ไทยได้สถานะ “Major Non-NATO Allies” (MNA)

การยุติของสงครามเย็น อาจจะทำให้บทบาทของมิติความมั่นคงในความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองลดลง แต่แล้วเมื่อสหรัฐฯ ประกาศนโยบายในการ “ต่อต้านการก่อการร้าย” หลังจากการถูกโจมตีเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ก็ยิ่งเห็นถึงการเคลื่อนไหวของกระแสโลกจากโลกตะวันตก โดยมีประเด็นด้านความมั่นคงในสงครามต่อต้านการก่อการร้ายเป็นธงนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ความมั่นคงของตะวันตกในเวทีโลกหลังจากวันที่ 11 กันยายน ถูกครอบงำด้วยเรื่องของการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ และทั้งได้เรียกร้องให้ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ต้องเข้าร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อก่อให้เกิด “พันธมิตรโลก” (world coalition) อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในทางการเมือง-การทหาร และในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย

ความซับซ้อนของปัญหาในเวทีโลกมีมากขึ้น เมื่อสหรัฐฯ ตัดสินใจบุกเข้าไปในอัฟกานิสถาน (2001) และต่อมา ก็บุกเข้าไปในอิรัก (2003) ซึ่งได้ส่งผลให้ประชาคมโลกมุสลิมมีทัศนะว่า สหรัฐฯ กำลังทำสงครามต่อต้านอิสลาม ไม่ใช่การต่อต้านการก่อการร้าย ยิ่งเมื่อผนวกกับปัญหาในปาเลสไตน์ ก็ยิ่งตอกย้ำทัศนะดังกล่าวในประชาคมมุสลิมมากขึ้น

สภาพเช่นนี้ทำให้ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับโลกมุสลิมมีมากขึ้นในเวทีโลก และถ้าสหรัฐฯ ตัดสินใจขยายสงครามต่อต้านการก่อการร้ายออกไปสู่พื้นที่อื่น ๆ ของโลก

มุสลิม เช่น การเปิดฉากบุกอิหร่านดังกล่าวที่กำเริบขึ้นจากทำเนียบขาวมาเป็นระยะ ก็จะยิ่งทำให้การก่อการร้ายขยายตัวได้มากขึ้น และอาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย สภาพเช่นนี้ย่อมส่งผลให้การจับความสัมพันธ์ของไทยต่อสหรัฐฯ มีความยุ่งยากมากขึ้น อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้ว่าสภาพการณ์ดังกล่าวในปัจจุบันเอง ได้ส่งผลกระทบต่อแก้ไขปัญหาภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมมุสลิมภายในประเทศมองว่านโยบายต่างประเทศและความมั่นคงไทยเข้าไปผูกติดอยู่กับสหรัฐฯ มากเกินไป

ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ว่าที่จริงก็คือปัญหาของระบบพันธมิตรเพราะความเป็นพันธมิตรของประเทศทั้งสองได้พัฒนาอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่ยุคสงครามเย็น การศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสมในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในกรอบของระบบพันธมิตร จึงเป็นหัวข้อที่มีความจำเป็นกับสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบันเป็นอย่างมาก กล่าวคือสิ่งที่รัฐบาลจะต้องคิดให้รอบด้านในสถานการณ์ เช่นปัจจุบันก็คือ จะจัดความสัมพันธ์ในระดับที่เหมาะสมกับสหรัฐฯ อย่างไร จึงจะไม่เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และขีดความสามารถในการแก้ปัญหาภาคใต้ของไทยเอง และทั้งจะทำอย่างไรที่จะไม่ให้ความสัมพันธ์เช่นนี้ถูกลากเข้าไปสู่ยุคแห่งความใกล้ชิดด้านความมั่นคง เช่นที่เกิดขึ้นแล้วในยุคสงครามเย็น ที่ผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงถูกพันนาการอยู่กับสหรัฐฯ อย่างแยกไม่ออก จนกลายเป็นปัญหาทางการเมืองของไทยเองในท้ายที่สุด

5) ปัญหาความมั่นคงชายแดน (Border Security)

นอกเหนือจากความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญของความมั่นคงระหว่างประเทศของไทยแล้ว ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน โดยเฉพาะในกรณีของความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งที่มีพรมแดนติดต่อกับไทย หรือหากจะกล่าวในอีกมุมหนึ่งก็คือ ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ของไทย

ในขณะที่ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาจะพัฒนาไปสู่แนวโน้มที่ดีขึ้นหลังจากเกิดปัญหาวิกฤตการณ์เขาสถานทูตไทยที่กรุงพนมเปญแล้ว แต่ก็ทรุดต่ำลงหลังจากเกิดกรณีการนำเอาปราสาทพระวิหารไปจัดทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี 2550 และปัญหานี้ได้ขยายตัวจนกลายเป็นวิกฤตของความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองในปี 2551 และ 2552 สำหรับปัญหาความสัมพันธ์ไทย-ลาว หากดูในภาพรวมแล้วก็ไม่แน่ว่าจะมีปัญหารุนแรงที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศทั้งสองได้แต่ก็ไม่ควรจะนิ่งนอนใจมากเกินไปนักกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวที่มักจะอาศัยดินแดนไทยเป็นฐาน โดยมีประเทศที่สามให้การสนับสนุนอยู่อย่างลับๆ มาโดยตลอด ซึ่งทำให้รัฐบาลเวียงจันทน์มีความหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลาต่อการถูกวินาศกรรมจากปฏิบัติการข้ามพรมแดน และในอนาคต

ปัญหาจะขยับมาสู่การส่งชาวม้งกลับประเทศลาว

ความสัมพันธ์ไทย-พม่า เป็นปัญหาที่จะต้องให้ความสนใจอย่างไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ว่าผลจะเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของพม่าเองหรือของไทยเองก็ตาม หรือเกิดความขัดแย้งที่อาจจะนำไปสู่การใช้กำลังระหว่างชนกลุ่มน้อยและรัฐบาลกลาง ตลอดจนความพยายามของประเทศที่สามที่อาจจะเข้าแทรกแซงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อันอาจทำให้ไทยถูกผลักดันเข้าไปสู่วงจรของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งผู้กำหนดนโยบายของไทยอาจจะต้องระมัดระวังมากขึ้นในการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่า เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งตามแนวพรมแดนได้ง่าย

ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย เป็นอีกประเด็นที่จะต้องใส่ใจให้มากขึ้นในอนาคต ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และขณะเดียวกันปัญหาดังกล่าวก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น หน่วยงานความมั่นคงไทยเชื่อว่าการสนับสนุนจากภายนอกมีนัยสำคัญต่อการก่อความรุนแรงในภาคใต้หรือความสนับสนุนที่เกิดขึ้นมาจากฝั่งตรงข้ามของพรมแดน และในอีกด้านนั้น ภาพลักษณ์ของไทยที่ถูกสร้างในสื่อของมาเลเซียก็คือ รัฐไทย “ปราบปราม” ชาวมุสลิมในภาคใต้ เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นรัฐว่าความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียในอนาคตจะเป็นปมปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไข เพราะไม่มีประโยชน์อันใดที่ทั้งสองประเทศจะอยู่ด้วยความหวาดระแวงต่อกัน จนอาจขยายไปสู่ความหมางเมินระหว่างประเทศทั้งสองได้ ดังนั้น การกำหนดนโยบายต่อมาเลเซียจะเป็นหนึ่งในประเด็นที่จำต้องศึกษาค้นคว้ามากขึ้นในยุทธศาสตร์ความมั่นคงไทย

ประเด็นที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ก็คือหัวข้อศึกษาและวิจัยที่สำคัญในยุคหลังสงครามคอมมิวนิสต์ในประเด็นด้านภูมิรัฐศาสตร์ของไทย ซึ่งได้แก่ปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เรื่องเช่นนี้ต่อกัยจากปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายๆ ครั้งอีกด้วยว่าการศึกษาและวิจัยเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน เป็นหัวข้อที่สังคมทั้งในฝ่ายการเมือง ฝ่ายข้าราชการ ในฐานะผู้ปฏิบัติ และสังคมโดยรวมเองควรจะต้องรู้จักและทำความเข้าใจในเรื่องของเพื่อนบ้านให้มากขึ้น

อนาคต

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งห้าประเด็นในข้างต้น เป็นการสรุปถึงแนวโน้มของสถานการณ์ความมั่นคงที่รัฐบาลจะต้องเผชิญในอนาคต ซึ่งในขณะเดียวกันโลกอนาคตก็มีความผันผวนอย่างมากด้วย ดังที่เห็นจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การเมืองและความมั่นคงในช่วงระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ความผันผวนและความซับซ้อนที่เกิดขึ้นเช่นนี้ เป็นสัญญาณที่บอกแก่เราอย่างที่ว่า รัฐบาลไทยไม่ควรขาดการเตรียมในกระบวนการทำนโยบายความมั่นคงของประเทศ จะคิดเพียงว่าหัวข้อนี้เป็นเพียง “พิธีกรรม” ของการให้ถ้อยแถลงในรัฐสภาไม่ได้ เพราะในโลกที่เป็นจริงของปัญหาความมั่นคงมีแต่ความซับซ้อนที่เพิ่มมากขึ้น และไม่สามารถตอบได้ด้วยเพียง “สามัญสำนึก” อย่างง่ายเท่านั้น

ดังนั้นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องสร้างให้เกิดในกระบวนการกำหนดนโยบายความมั่นคงของประเทศก็คือ จะต้องอาศัยกระบวนการค้นคว้าวิจัยมาเป็นฐานรองรับการทำนโยบาย ซึ่งก็คือ น่าจะต้องถึงเวลาแล้ว ที่สังคมไทยจะต้องมี “Think Tank” เช่นในสังคมตะวันตก เพื่อให้นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นสามารถรับประกันความมั่นคงของรัฐและสังคมไทยในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงให้ได้มากที่สุด

ฉะนั้นหากจะกล่าวเป็นข้อเรียกร้องในท้ายที่สุดนี้ก็คือ ประเทศไทยจะต้องเริ่มทำวิจัยด้านความมั่นคงอย่างจริงจังแล้ว ก่อนที่ปัญหาเหล่านี้จะส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศไทย เพียงเพราะการขาดการเตรียมการในการสร้าง “องค์ความรู้” รองรับไว้ล่วงหน้า !

- ข้อเสนอสำหรับความมั่นคงศึกษา -

*“ยุทธศาสตร์ของความรุนแรงถูกออกแบบ
เพื่อสร้างความกลัวให้แก่สาธารณชนโดยรวม”*

M. Bassiouni

Terrorism, Law Enforcement and the Mass Media (1981)

การศึกษาวิจัยด้านความมั่นคง เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่สำหรับสังคมไทย แม้การศึกษาในประเด็นปัญหาเช่นนี้จะมีอยู่ในสถาบันการศึกษาของฝ่ายทหาร แต่ก็มักจะเน้นอยู่กับเรื่องทางทหารและการป้องกันประเทศมากกว่าจะเป็นเรื่องของความมั่นคงในภาพรวม

แต่ในสถานการณ์ที่ประเทศต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเห็นได้ชัดเจนตั้งแต่การยุติของสงครามเย็นในปี 1989/90 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นำพาประเด็นปัญหาความมั่นคงใหม่ๆ มาให้แก่ทั้งรัฐและสังคม เพราะประเด็นปัญหาด้านความมั่นคงในช่วงระยะเวลาเช่นนี้แตกต่างอย่างมากจาก

ประสบการณ์เดิมของยุคสงครามเย็นประกอบกับเมื่อเกิดสถานการณ์ก่อการร้ายขึ้นกับสหรัฐอเมริกาในวันที่ 11 กันยายน 2544 และสงครามต่อต้านก่อการร้ายได้ขยายตัวออกไปสู่สถานการณ์สงครามจริงในอัฟกานิสถานและในอิรัก

กระบวนทัศน์ด้านความมั่นคงซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างมากในยุคหลังสงครามเย็นเช่นใด กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่ก็เปลี่ยนแปลงอย่างมากในยุคหลัง 9/11 เช่นนั้น ซึ่งความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ล้วนแต่ต้องการ “องค์ความรู้” ในการทำความเข้าใจทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ด้านความมั่นคงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับกระบวนกรกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์/ความมั่นคงแห่งชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความมั่นคงศึกษา (Security Studies) เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นสำหรับรัฐและสังคมในโลกปัจจุบันนั่นเอง

สำหรับหัวข้อความมั่นคงศึกษา หากพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ ที่ควรจะต้องทำการวิจัยเพื่อการสร้างองค์ความรู้ให้แก่รัฐและสังคมไทยในภาวะที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในอนาคตน่าจะได้แก่

1) การก่อการร้ายศึกษา (Terrorism Studies)

หากกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว คงจะต้องยอมรับว่าประเทศไทยไม่มีประสบการณ์ในเรื่องของการก่อการร้ายสากลอย่างเป็นจริงแต่อย่างใด แม้จะเคยมีเหตุการณ์ในลักษณะของการก่อการร้ายเกิดขึ้นบ้างในประเทศไทย แต่ก็ดูจะเป็นสถานการณ์ที่ไม่ได้มีความรุนแรงอะไรมากนัก และทั้งยังเป็นเหตุการณ์ที่เราไม่ได้เผชิญกับ “ผู้ก่อการร้ายมืออาชีพ”

ฉะนั้นหากจะกล่าวว่าประเทศไทย “โชคดี” ที่ไม่ต้องเผชิญกับการสูญเสียจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในหลายๆ ประเทศก็คงเป็นเรื่องจริง แต่ในสถานการณ์ความเป็นไปของโลกปัจจุบัน เราจะคิดแต่เพียงว่าประเทศไทยก็น่าจะ “โชคดี” ต่อไปโดยไม่มีภัยจากการก่อการร้ายเข้ามาเยือนเราถึงในบ้านแล้ว ก็ดูจะเป็นความคิดที่ขาดการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับปัญหาความรุนแรงของโลกอนาคตเป็นอย่างยิ่ง

ยิ่งประกอบกับบริบทของการก่อการร้ายมีความเปลี่ยนแปลง ที่มีแรงขับเคลื่อนมาจากเรื่องของศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ใช่เรื่องของอุดมการณ์แบบยุคสงครามเย็น ดังจะเห็นได้ชัดเจนมากขึ้นหลังจากเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน 2544 ที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา การเมืองในเวทีโลกมีภาพสะท้อนของความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด

ปัญหาระหว่างโลกตะวันตกกับโลกมุสลิมเช่นนี้ ได้เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญต่อความเป็นไปของการเมืองระหว่างประเทศ และได้กลายเป็นแรงขับเคลื่อนแทนปัญหาหา

ความขัดแย้งระหว่างโลกตะวันตกกับตะวันออกในแบบเดิม ซึ่งก็คือการที่การเมืองโลกอยู่ในบริบทของปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องศาสนาและวัฒนธรรมมากขึ้น

ดังนั้นหากย้อนกลับไปสู่ออดีต จะเห็นได้ว่าในยุคสงครามเย็น ความรุนแรง/หรือการจับอาวุธลุกขึ้นสู้ ถูกขับเคลื่อนจากบริบทของอุดมการณ์การเมืองฉับไฉน ความรุนแรงในยุคปัจจุบัน ก็ถูกขับเคลื่อนจากบริบทของศาสนาและวัฒนธรรมฉับไฉน การกล่าวเช่นนี้มิได้หมายความว่า เราจะต้องยอมรับในความถูกต้องของแนวทางที่ถูกนำมาเสนอจากแซมมวล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) ว่าด้วยปัญหา “สงครามอารยธรรม” (The Clash of Civilization) แต่อย่างน้อยฮันติงตันกำลังช่วยเตือนให้เราเนาเอาประเด็นเรื่องอารยธรรมเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาเรื่องของการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศด้วย เพราะโดยปกติแล้วการศึกษารัฐศาสตร์ให้ความสนใจกับเรื่องของวัฒนธรรม/อารยธรรมไม่มากนัก แม้นในทศวรรษของปี 1960 จะมีเรื่องของ “วัฒนธรรมการเมือง” (Political Culture) เป็นหัวข้อของการศึกษาอยู่ด้วยก็ตาม

แต่สำหรับหัวข้อทางด้านยุทธศาสตร์แล้ว การเนาเอามิติทางสังคมวัฒนธรรมเข้ามาเป็นปัจจัยของการศึกษา ดูจะเป็นเรื่องใหม่ ทั้งที่ในความเป็นจริงวัฒนธรรมมีส่วนอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายทางยุทธศาสตร์ของรัฐ

ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้การศึกษาถึงความรุนแรงในโลกปัจจุบัน หรือเรื่องของการก่อการร้ายร่วมสมัย” นั้น จะต้องทำความเข้าใจกับเรื่องของมิติทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมของเรื่องราวที่เกิดขึ้นด้วย ดังจะเห็นได้ว่า ผู้ก่อการร้ายในยุคปัจจุบันมองภาพลักษณ์ของตัวเองว่า พวกเขากำลังทำหน้าที่เป็น “นักรบด้านจิตวิญญาณ” เพื่อนำทางไปสู่ความสำเร็จของวัตถุประสงค์ทางการเมืองในบริบทแห่งศาสนาตามความเชื่อและศรัทธาของพวกเขา

ในด้านหนึ่งพวกเขาจึงไม่กลัวต่อความตาย เพราะการพลีชีพได้ถูกทำให้กลายเป็นความเชื่อว่าเป็นเส้นทางที่จะบรรลุนิยามหน้าที่ของการเป็นนักรบด้านจิตวิญญาณ ความตายในโลกปัจจุบันจึงเป็นหนทางของการเปิดประตูไปสู่ความสุขของชีวิตหลังความตายในโลกหน้า

ในอีกด้านหนึ่งการก่อการร้ายร่วมสมัย ไม่ใช่การใช้ความรุนแรงในฐานะของเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่พวกเขาต้องการเท่านั้น หากแต่ความรุนแรงยังได้กลายเป็นจุดมุ่งหมายในตัวของมันเอง ที่หวังผลให้เกิดความเสียหายขนาดใหญ่ ผลของความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ก็คือ ความรุนแรงถูกใช้อย่างไม่จำแนก การทำลายที่เกิดขึ้นจึงไม่มีข้อจำกัดทางการเมือง เช่น ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะทำให้เสียหาย

ทางการเมืองต่อองค์กรที่เป็นผู้ก่อเหตุหรือไม่ เป็นต้น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเช่นนี้เป็นเรื่องใหม่ และต้องการการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังจะต้องศึกษาค้นคว้าถึงเปลี่ยนแปลงในมิติขององค์กรและการจัดตั้ง เช่นที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ อีกด้วย ดังนั้น หากกล่าวโดยสรุปก็คือ ประเทศไทยวันนี้ควรจะต้องมีโครงการ “ก่อการร้ายศึกษา” ขึ้นทั้งในรูปของการวิจัยและการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจถึงการก่อการร้ายร่วมสมัยที่มีความแตกต่างอย่างมากจากการก่อการร้ายในยุคสงครามเย็น

2) ศาสนศึกษา (Religious Studies)

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าส่วนหนึ่งในข้างต้นถึงผลกระทบและความสำคัญของปัจจัยด้านศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความศรัทธา ที่ทำให้ผู้ใช้ความรุนแรงบางส่วนเชื่ออย่างแน่วแน่ว่ากรกระทำของพวกเขา กลายเป็น “ภารกิจด้านจิตวิญญาณ” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ “ภารกิจในสงครามศักดิ์สิทธิ์” จะนำพาผู้กระทำการเช่นนั้น ก้าวไปสู่ความสุขของชีวิตหลังความตาย เพราะเป็นความตายที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทของศาสนกิจ

แม้ในปัจจุบันเราอาจจะทึกทักเอาว่าปรากฏการณ์ของศาสนากับความรุนแรงนั้น มักจะมีอยู่กับศาสนิกมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ในความเป็นจริงแล้วจะพบว่าในทุกศาสนามีนักปฏิบัติที่นิยมความรุนแรงแฝงอยู่ด้วยเสมอ คนเหล่านี้อาจจะเป็นมากกว่าพวกจารีตนิยมธรรมดาที่ต้องการเพียงให้มีเกียรติยศพื้นความศรัทธาและระเบียบประเพณีทางศาสนาแบบเก่าเช่นในอดีต หากแต่พวกเขาพร้อมที่จะก้าวล่วงไปสู่วิถีของความรุนแรง และเชื่อว่าความรุนแรงนั้นจะสามารถชะล้างความสกปรกที่เกิดจากพวกนอกรีตและผู้ไม่ศรัทธา (ในความหมาย “non-believers”) ให้เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว

ปรากฏการณ์เหล่านี้ว่าที่จริงไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับความรุนแรงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาแล้วในประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่างของสงครามศาสนา เช่นกรณีสงครามครูเสด ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างศาสนิกชาวคริสต์กับชาวมุสลิมหรือสงครามสามสิบปีในยุโรป ที่เป็นเรื่องราวความขัดแย้งของชาวคริสต์ที่มีศรัทธาในนิกายที่แตกต่างกัน หรือกรณีสงครามอิรัก-อิหร่านในช่วงที่ผ่านมาก่อนการยุติของสงครามเย็นก็อาจตีความได้ว่า เป็นเรื่องของความขัดแย้งระหว่างชาวมุสลิมที่นับถือคนละนิกาย เป็นต้น

ดังนั้นการศึกษาปัญหาความมั่นคงในโลกปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ควรจะต้องศึกษาเรื่องของศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับความรุนแรงร่วมสมัย เพราะการไม่เข้าใจในเรื่องของปัจจัยด้านศาสนา จะทำให้เราไม่เข้าใจต่อ

ปัญหาของการใช้ความรุนแรงในโลกปัจจุบัน ที่ถูกนำมาอิงไว้ในบริบทของศาสนา และยิ่งเมื่อปัจจัยด้านศาสนาถูกผนวกเข้ากับเรื่องชาติพันธุ์ และความรู้สึกแบบชาตินิยมด้วยแล้ว ก็จะทำให้เกิดความซับซ้อนมากขึ้น ชาตินิยมร่วมสมัยจึงเป็นชาตินิยมอีกแบบหนึ่งคือเป็น “ชาติพันธุ์-ชาตินิยม” (Ethno-nationalism) ที่ไม่ใช่เป็นเรื่องของชาตินิยมแบบเก่า ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์-ความรู้สึกที่ถูกปลุกเร้าโดยมีพื้นฐานยึดติดอยู่กับเรื่องของดินแดนเป็นสำคัญ

ประเด็นของชาติพันธุ์-ชาตินิยม หากมองในบริบทของความมั่นคงภายในจะเห็นได้ชัดเจนถึงการเป็นมูลเหตุของความรุนแรงในหลายๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการแบ่งแยกดินแดน หรือปัญหาของขบวนการเรียกร้องเอกราชในปัจจุบัน เป็นต้น

หากสรุปโดยรวมว่า ศาสนาได้กลายเป็นปัจจัยที่เข้ามามีบทบาทต่อประเด็นปัญหาด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความรุนแรงร่วมสมัย ซึ่งอาจจะเรียกได้ว่าเป็น “ด้านมืด” ของศาสนา ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงมีความหมายว่านักความมั่นคงในปัจจุบันควรจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของศาสนา และก็อาจจะต้องรวมเรื่องของวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วย

ฉะนั้นการจัดการศึกษาวิจัยด้านความมั่นคงในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงควรจะต้องมีวิชาศาสนาเปรียบเทียบ หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านวัฒนธรรม อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสนิกที่มีศรัทธาและความเชื่อแตกต่างกับเรา และอย่างน้อยความเข้าใจในเรื่องเช่นนี้ จะเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการสร้างกระบวนการ “สนทนาระหว่างอารยธรรม” (Dialogue among Civilizations) และหากเราสามารถทำให้เกิดเป็นจริงแล้วก็น่าจะเป็นแนวคิดที่ทดแทนต่อเรื่องของ “สงครามระหว่างอารยธรรม” ได้ !

- ประเด็นสากลสำหรับการวิจัยด้านความมั่นคงไทย -

“แนวรบขึ้นอยู่กับทิศทางปฏิบัติการรบ ทิศทางปฏิบัติการรบไม่คงที่
ส่งผลสะท้อนให้แนวรบไม่คงที่ แม้ว่าทิศทางใหญ่จะไม่เปลี่ยนแปลง
ในระยะเวลาหนึ่งก็ตาม แต่ทิศทางเล็กภายในทิศทางใหญ่นั้นเปลี่ยนแปลง
อยู่ทุกขณะ เมื่อทิศทางหนึ่งถูกจำกัด เราก็ต้องเปลี่ยนไปสู่อีกทิศทางหนึ่ง
เมื่อระยะเวลาหนึ่งให้หลัง ทิศทางใหญ่ถูกจำกัด
เราก็ต้องเปลี่ยนแปลง แม้กระทั่งทิศทางใหญ่นี้”

ประธานเหมา เจ๋อ ตุง
ธันวาคม 1936

พลวัตของการเมืองระหว่างประเทศเกิดขึ้นอย่างมากในสถานการณ์โลกปัจจุบัน
ปรากฏการณ์เช่นนี้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องสร้างกระบวนการศึกษาวิจัยในประเด็น
ที่สำคัญ เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการกำหนดนโยบายความมั่นคงที่นับวันจะต้องเผชิญกับ
สถานการณ์ความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงในเวทีสากลมากขึ้น

การศึกษาวิจัยความมั่นคงด้านสากลของประเทศไทยที่ต้องเผชิญในอนาคตจึงน่าจะ
ได้แก่ 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ

1) ความสัมพันธ์ไทยกับโลกอิสลามและโอไอซี

ข้อเสนอ : จัดตั้งโครงการมุสลิมศึกษา (Muslim Studies) และ/หรือ
ตะวันออกกลางศึกษา (Middle-East Studies)

สถานการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคตมีความเกี่ยวข้องกับโลก
อิสลาม ตลอดจนรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในภูมิภาคตะวันออกกลางอย่างมาก อีกทั้งปัญหาเช่นนี้
ยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของราคาน้ำมัน ซึ่งมักจะได้รับผลโดยตรงเสมอจากสถานการณ์
ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในตะวันออกกลาง

องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ “ตะวันออกกลางศึกษา” (Middle-East
Study) จึงเป็นหัวข้อที่มีความจำเป็นอย่างมากในสถานการณ์โลกปัจจุบันทั้งในบริบทของ
การเมืองและเศรษฐกิจคู่ขนานกันไป สำหรับโลกตะวันตกแล้ว ตะวันออกกลางศึกษาในยุคแรก
เติบโตขึ้นหลังจากวิกฤตการณ์พลังงานครั้งแรกในปี 1973 ที่รัฐมหาอำนาจตะวันตกต้อง
เผชิญกับการที่โลกอาหรับที่ใช้ “น้ำมัน” เป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ อันนำไปสู่การกำเนิดของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน หรือ “โอเปค” (Organization of Petroleum Exporting Countries หรือ OPEC)

โลกตะวันตกหันมาสู่การศึกษาเรื่องตะวันออกกลาง เพราะตระหนักดีถึงความสำคัญของภูมิภาคนี้ทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในมุมมองของสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียตในยุคสงครามเย็นหรือรัสเซียในปัจจุบัน หรือสหภาพยุโรป ต่างก็ตระหนักเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจกับเรื่องของ “โลกอาหรับ” หรือตะวันออกกลาง

นอกจากประเด็นปัญหาด้านพลังงานที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของกลุ่มโอเปคแล้ว เราอาจจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับองค์กรของกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามคือ องค์กรเพื่อการประชุมอิสลาม (Organization for Islamic Conference หรือ OIC) อีกด้วย

ฉะนั้นหากมองจากมุมมองของสถานการณ์ความมั่นคงของไทยแล้ว ตะวันออกกลางศึกษาเป็นหัวข้อของการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างมากประเด็นหนึ่งสำหรับกระบวนการกำหนดนโยบายต่างประเทศและความมั่นคงไทย แต่บุคลากรของประเทศที่จบการศึกษาด้านนี้ ทั้งในฝ่ายวิชาการและในหมู่ผู้ปฏิบัติ ดูจะมีอยู่น้อยมาก และเช่นเดียวกับองค์ความรู้ในเรื่องขององค์กรระหว่างประเทศของโลกอิสลามไม่ว่าจะเป็นโอเปคหรือโอไอซี เราก็ดูจะมีความรู้ค่อนข้างจำกัดอย่างมาก

ดังนั้น หากมองถึงสถานการณ์ของรัฐและสังคมไทยในอนาคต ความจำเป็นที่จะมีโครงการศึกษาวิจัยในเรื่องของโลกอิสลาม ที่อาจจะมิอยู่ในรูปของตะวันออกกลางศึกษา หรือโครงการวิจัยในเรื่องของโอเปคและโอไอซี เป็นเรื่องที่มีความต้องการอย่างมากทั้งในกระบวนการกำหนดนโยบาย และสำหรับการสร้างองค์ความรู้ให้แก่สังคมไทย

2) ระบบพันธมิตรและความสัมพันธ์ไทยกับสหรัฐอเมริกา

ข้อเสนอ : จัดตั้งโครงการอเมริกันศึกษา (American Studies)

สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ในความเป็นจริงของความมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยก็คือ สหรัฐอเมริกามีบทบาทสำคัญต่อสถานะความมั่นคงไทยมาตลอด จะคิดแต่เพียงว่าประเด็นนี้มีนัยสำคัญเฉพาะในยุคสงครามเย็นไม่ได้ เพราะด้วยสถานะและบทบาทของสหรัฐฯ ในฐานะของการเป็นมหาอำนาจใหญ่ของโลก ผนวกกับพัฒนาการความสัมพันธ์ด้านการเมืองและความมั่นคงที่ทั้งสองประเทศมีต่อกันทำให้ไทยมีภาพลักษณ์ที่ต้องยอมรับว่าเป็น “พันธมิตรที่ใกล้ชิด” ของสหรัฐฯ มาโดยตลอด แม้ว่าในบางครั้งจะมีความไม่ลงรอยในเชิงผลประโยชน์แห่งชาติในบางเรื่องก็ตาม แต่โดยภาพรวมแล้ว ไทยถูกถือว่าเป็นพันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ เสมอมาโดยเฉพาะดัชนีที่สำคัญในปัจจุบัน ไม่ใช่แต่เพียงเรื่อง

ความสัมพันธ์ทางทหารในแบบปกติเท่านั้น หากแต่ตัวชี้วัดที่ถูกนำมาอ้างอิงอยู่เสมอก็คือ การลงนามที่ทำให้ไทยได้สถานะ “Major Non-NATO Allies” (MNNA)

การยุติของสงครามเย็นอาจจะทำให้บทบาทของมิติความมั่นคงในความสัมพันธ์ของประเทศทั้งสองลดลง แต่แล้วเมื่อสหรัฐฯ ประกาศนโยบายในการ “ต่อต้านการก่อการร้าย” หลังจากการถูกโจมตีเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 ก็ยิ่งเห็นถึงการเคลื่อนตัวของกระแสโลกจากตะวันตก โดยมีประเด็นด้านความมั่นคงในเรื่องของการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นธงนำ

กระแสความมั่นคงของตะวันตกในเวทีโลกหลังจากวันที่ 11 กันยายน ถูกครอบงำด้วยเรื่องของการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ และทั้งได้เรียกร้องให้ประเทศพันธมิตรของสหรัฐฯ ต้องเข้าร่วมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิด “พันธมิตรโลก” เช่น การสร้างพันธมิตรทั้งในทางการเมือง-การทหารเฉกเช่นในยุคสงครามเย็น

ความซับซ้อนของปัญหาในเวทีโลก มีมากขึ้นเมื่อสหรัฐฯ ตัดสินใจบุกเข้าไปในอัฟกานิสถาน (2001) และต่อมาก็บุกเข้าไปในอิรัก (2003) ซึ่งได้ส่งผลให้ประชาคมโลกมุสลิมมีทัศนคติว่า สหรัฐฯ กำลังทำสงครามต่อต้านอิสลาม ไม่ใช่สงครามต่อต้านการก่อการร้าย และยังเมื่อผนวกกับปัญหาในปาเลสไตน์ ก็ยิ่งตอกย้ำทัศนคติดังกล่าวในประชาคมมุสลิมมากขึ้น

สภาพเช่นนี้ทำให้ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับโลกมุสลิมมีมากขึ้นในเวทีโลกและถ้าสหรัฐฯ ตัดสินใจขยายสงครามต่อต้านการก่อการร้ายออกไปสู่พื้นที่อื่นๆ ของโลกมุสลิม เช่น การเปิดฉากบุกอิหร่านดังคำประกาศที่เกิดขึ้นจากทำเนียบขาวมาเป็นระยะ ก็จะทำให้การก่อการร้ายขยายตัวได้มากขึ้น และอาจจะทวีความรุนแรงมากขึ้นด้วย ซึ่งก็จะทำให้การจัดความสัมพันธ์ของไทยต่อสหรัฐฯ มีความยุ่งยากมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังจะเห็นได้ว่า สภาพการณ์เช่นในปัจจุบันเองได้ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาคมมุสลิมภายในประเทศ มองว่านโยบายต่างประเทศและความมั่นคงไทยเข้าไปผูกติดอยู่กับสหรัฐฯ มากเกินไป อีกทั้งยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กรณีปัญหาอาฟทีเอ (ปัญหาการลงนามเขตการค้าเสรี) ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการมองปัญหาของประชาชนไทยอย่างมาก

ปัญหาความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ ว่าที่จริงก็คือ ปัญหาของระบบพันธมิตรด้านความมั่นคง เพราะความเป็นพันธมิตรของประเทศทั้งสองได้พัฒนามาอย่างใกล้ชิดนับตั้งแต่ยุคสงครามเย็น การศึกษาเพื่อแสวงหาคำตอบในการกำหนดนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสม

ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในกรอบของระบบพันธมิตร จึงเป็นหัวข้อที่มีความจำเป็นกับสถานการณ์ความมั่นคงในปัจจุบันเป็นอย่างมาก กล่าวคือ สิ่งที่รัฐบาลจะต้องคิดให้รอบด้านในสภาพการณ์เช่นปัจจุบันก็คือ จะจัดความสัมพันธ์ในระดับที่เหมาะสมกับสหรัฐฯ อย่างไร จึงจะไม่เกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์และขีดความสามารถในการแก้ปัญหาภาคใต้ของไทยเอง และทั้งจะทำอย่างไรที่จะไม่ให้ความสัมพันธ์เช่นนี้ถูกลากเข้าไปสู่ยุคของความใกล้ชิดด้านความมั่นคงเช่นที่เกิดขึ้นมาแล้วในยุคสงครามเย็น ที่ผลประโยชน์แห่งชาติด้านความมั่นคงถูกพันธนาการอยู่กับสหรัฐฯ อย่างแยกไม่ออก จนกลายเป็นปัญหาทางการเมืองของไทยเองในท้ายที่สุด แต่ก็มิได้หมายความว่า เราควรที่จะปฏิเสธการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐอเมริกาแต่อย่างใด

3) ภูมิรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ไทยกับเพื่อนบ้าน

ข้อเสนอ : จัดตั้งโครงการประเทศเพื่อนบ้านศึกษา และพรมแดนศึกษา (Boundary Studies)

นอกเหนือจากความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญของความมั่นคงระหว่างประเทศของไทยแล้ว ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน โดยเฉพาะในกรณีของความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านทั้งที่มีพรมแดนติดต่อกับไทย หรือหากจะกล่าวในอีกมุมหนึ่งก็คือ ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ของไทยที่มีพื้นฐานในเรื่องของพรมแดนและเส้นเขตแดน

ในขณะที่ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาจะพัฒนาไปสู่แนวโน้มที่ดีขึ้นหลังจากเกิดปัญหาวิกฤตการเผาสถานทูตไทยที่กรุงพนมเปญแล้ว แต่ก็ตกต่ำลงอย่างมากจากปัญหาปราสาทพระวิหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งนับตั้งแต่ปี 2551 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับปัญหาความสัมพันธ์ไทย-ลาว ที่หากดูในภาพรวมแล้วก็ไม่น่าที่จะมีปัญหารุนแรงที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาความมั่นคงระหว่างประเทศทั้งสองได้ แต่ก็ไม่ควรจะนิ่งนอนใจมากเกินไปนักกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวที่มักจะอาศัยดินแดนไทยเป็นฐาน โดยมีประเทศที่สามให้การสนับสนุนอยู่อย่างลับๆ มาโดยตลอด ซึ่งทำให้รัฐบาลเวียงจันทน์มีความหวาดระแวงอยู่ตลอดเวลาต่อการถูกวินาศกรรมจากภายนอก ตลอดจนรวมถึงการส่งผู้อพยพชาวม้งกลับในอนาคต

ความสัมพันธ์ไทย-พม่า เป็นปัญหาที่จะต้องให้ความสนใจอย่างไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไม่ว่าผลจะเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของพม่าเองหรือเกิดความขัดแย้งที่อาจจะนำไปสู่การใช้กำลังระหว่างชนกลุ่มน้อยและรัฐบาลกลาง ตลอดจนความพยายามของประเทศที่สามที่อาจจะเข้าแทรกแซงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อันอาจทำให้ไทย

ถูกผลักดันเข้าไปสู่วงจรของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งผู้กำหนดนโยบายของไทยอาจจะต้องระมัดระวังมากขึ้นในการดำเนินความสัมพันธ์กับพม่า เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นอาจนำไปสู่ความขัดแย้งตามแนวพรมแดนได้ง่าย

ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย เป็นอีกประเด็นที่จะต้องใส่ใจให้มากขึ้นในอนาคต ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และขณะเดียวกันปัญหาดังกล่าวก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น หน่วยงานความมั่นคงไทยเชื่อว่าการสนับสนุนจากภายนอกมีผลอย่างสำคัญต่อการก่อความรุนแรงในภาคใต้ และการสนับสนุนถูกมองว่ามาจากฝั่งตรงข้ามของพรมแดน และในอีกด้านนั้น ภาพลักษณ์ของไทยที่ถูกสร้างในสื่อของมาเลเซียก็คือ รัฐไทยพุทธ “ปราบปราม” ชาวมุสลิมในภาคใต้ เป็นต้น เรื่องราวเหล่านี้สะท้อนให้รัฐเห็นว่า ความสัมพันธ์ไทย-มาเลเซียในอนาคต จะเป็นปมปัญหาที่จะต้องเร่งแก้ไข เพราะไม่มีประโยชน์อันใดที่ทั้งสองประเทศจะอยู่ด้วยความหวาดระแวงต่อกัน จนอาจขยายไปสู่ความหมางเมินระหว่างประเทศทั้งสองได้ ดังนั้นการกำหนดนโยบายต่อมาเลเซียจะเป็นหนึ่งในประเด็นที่จำต้องศึกษาค้นคว้ามากขึ้น ในยุทธศาสตร์ความมั่นคงไทย

ประเด็นที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นก็คือ หัวข้อศึกษาและวิจัยที่สำคัญในยุคหลังสงครามคอมมิวนิสต์ในประเด็นด้านภูมิรัฐศาสตร์ของไทย ซึ่งได้แก่ ปัญหาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน เรื่องเช่นนี้ตอกย้ำจากปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายๆ ครั้งอีกด้วยว่า การศึกษาและวิจัยเรื่องประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศเพื่อนบ้านศึกษาซึ่งรวมถึงการค้นคว้าวิจัยในเรื่องของพรมแดนศึกษา ซึ่งประเด็นการวิจัยเช่นนี้เป็นหัวข้อที่ควรจะต้องจัดให้มีขึ้นด้วยความหวังว่าเราจะรู้จักและทำความเข้าใจในเรื่องของเพื่อนบ้านให้มากขึ้นได้ในอนาคต

อนาคต

สิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งสามประเด็นในข้างต้น เป็นโครงการศึกษาด้านความมั่นคงระหว่างประเทศโดยมองจากมุมมองของปัญหาที่รัฐบาลจะต้องเผชิญในอนาคต ซึ่งในขณะเดียวกันโลกอนาคตก็มีความผันผวนอย่างมากด้วย ดังที่เห็นจากความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์การเมืองและความมั่นคงในช่วงระยะไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ความผันผวนและความซับซ้อนที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในเวทีสากล เป็นสัญญาณที่บอกแก่เราอย่างดีว่า รัฐบาลไทยไม่ควรขาดการเตรียมในกระบวนการทำนโยบายความมั่นคงของประเทศ จะคิดเพียงว่าหัวข้อนี้เป็นเพียง “พิธีกรรม” ของการให้ถ้อยแถลงในรัฐสภาไม่ได้ เพราะในโลกที่เป็นจริงของปัญหาความมั่นคงมีแต่ความซับซ้อนที่เพิ่มมากขึ้น และไม่สามารถตอบได้ด้วยเพียง “สามัญสำนึก” อย่างง่ายเท่านั้น

ดังนั้นสิ่งที่รัฐบาลจะต้องสร้างให้เกิดในกระบวนการกำหนดนโยบายความมั่นคงของประเทศก็คือ จะต้องอาศัยกระบวนการค้นคว้าวิจัยมาเป็นฐานรองรับการทำงานนโยบายให้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือ น่าจะต้องถึงเวลาแล้ว ที่สังคมไทยควรจะต้องมี “Think Tank” เช่นในสังคมตะวันตก เพื่อให้นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นถูกสนับสนุนด้วยข้อมูลจากการสร้าง “องค์ความรู้” เพื่อให้สามารถค้ำประกันความมั่นคงของรัฐและสังคมไทยในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงให้ได้มากที่สุด !

- ผลงานวิชาการของโครงการความมั่นคงศึกษา - (พ.ศ. 2549-2552)

หัวข้อวิจัยระยะที่ 1 (2547-2548) :

1. สุภาคีพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์, “ปัญหาความมั่นคงใหม่ในอินโดนีเซีย มาเลเซียและสิงคโปร์”
2. ชัยโชค จุลศิริวงศ์, “การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”
3. ดลยา เทียนทอง, “การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการก่อการร้าย”
4. ศุภมิตร ปิติพัฒน์, “ปัญหาความมั่นคงใหม่กับระบบระหว่างประเทศ”
5. สีดา สอนศรี, “ปัญหาความมั่นคงใหม่ในฟิลิปปินส์”
6. ปรีชา คุวินทร์พันธุ์, “ศาสนา ชาตินิยม-ชาตินิยม และความรุนแรง”
7. ชุมพล เลิศรัฐการ, “สหรัฐอเมริกากับปัญหาความมั่นคงใหม่”
8. ศรารุณี อารีย์, “อิสลามกับปัญหาความมั่นคงใหม่”
9. คณะทำงานของที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง
รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข, “เยาวชนกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”

หัวข้อวิจัยระยะที่ 2 (2549-2550) :

1. ดลยา เทียนทอง, “รัฐกับพหุสังคมในประเทศอิหร่าน : ศึกษากรณีชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด”
2. ปัญญศักดิ์ โสภณวสุ, “สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : วาทกรรม

ที่มีนัยทางศาสนา”

3. คณะทำงานของ รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข, “ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : อดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต”
4. ศราวุฒิ อารีย์, “รัฐกับสังคมในชาอูดีอาระเบีย”
5. สุภาคีพรรณ ตั้งตรงไพโรจน์, “รัฐกับสังคมมุสลิมในอินโดนีเซีย”
6. ศุภมิตร ปิติพัฒน์, “บรรทัดฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในมุมมองของยุโรป”
7. สีดดา สอนศรี, “รัฐกับสังคมมุสลิมในฟิลิปปินส์ : จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ”

หัวข้อวิจัยระยะที่ 3 (2550-2551) :

1. พ.ต.ต. อิศราวุธ อ่อนน้อม, “การควบคุมชายแดน”
2. พ.อ. นพดล โชติศิริ, “เขตแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน : ประเด็นและปัญหาในการสำรวจและปักปันเขตแดน”
3. ชาญัญญาทิพย์ ศรีพนา, “การพัฒนาเส้นทางหมายเลข 9 กับผลกระทบต่อความมั่นคงชายแดนของไทย”
4. ดลยา เทียนทอง, “ภูมิรัฐศาสตร์การพัฒนา : การพัฒนาพื้นที่ร่วมและความมั่นคงชายแดนไทย”
5. ธนา ยศตระกูล, “ปัญหาอาชญากรรมข้ามชายแดน : พื้นที่ชายแดนไทยและประเทศเพื่อนบ้าน”
6. อดิษฐ์ อมาตยกุล, “การสร้างรัฐอิสลามด้วยสันติวิธี : ศึกษากรณีวิธีการของเชคอะหมัด ลีรฮินดีย์”

หัวข้อวิจัยระยะที่ 4 (2551-2552) :

1. พรธงาม เเงาธรรมสาร, “ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัตตานี สมัยกรุงธนบุรีและราชาธิปไตยรัตนโกสินทร์”
2. ยงยุทธ ชูแ่วน, “ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัตตานีก่อนสมัยรัตนโกสินทร์”
3. อำนาจ ศรีพูนสุข, “กฎหมายและตัวแบบสำหรับการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้”
4. ทรงพร ทาเจริญศักดิ์, “นโยบายภาษากับความมั่นคงของชาติ”

จุดสารความมั่นคงศึกษา พ.ศ. 2549/ค.ศ. 2006

- ฉบับที่ 1 การก่อการร้ายร่วมสมัย, ม.ค. 2549
Contemporary Terrorism, Jan. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 2 โลกาภิวัตน์ก่อการร้าย, ก.พ. 2549
Globalization of Terrorism, Feb. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 3 การก่อการร้ายศึกษา, มี.ค. 2549
Terrorism Studies, Mar. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 4 การก่อการร้ายในศตวรรษที่ 21, เม.ย. 2549
Terrorism in the Twenty-First Century, Apr. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 5 กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย, พ.ค. 2549
Anti-Terrorism Law, May 2006
ประชาชน วัฒนวาณิชย์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 6 ความมั่นคงด้านพลังงาน, มิ.ย. 2549
Energy Security, Jun. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 7 วิกฤตน้ำมัน, มิ.ย. 2549
Oil Crisis, Jun. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 8 ความมั่นคงด้านพลังงานของไทย, ก.ค. 2549
Thailand's Energy Security, Jul. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 9 ความสัมพันธ์พลเรือน-ทหารของไทย, ส.ค. 2549
Thailand's Civil-Military Relations, Aug. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 10 การก่อความไม่สงบในภาคใต้ของไทย, ก.ย. 2549

- Insurgency in Southern Thailand, Sep. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 11 การเอาชนะการก่อความไม่สงบ, ต.ค. 2549
Defeating Insurgency, Oct. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 12 รัฐใหญ่แพ้สงครามเล็กอย่างไร, พ.ย. 2549
How Big State Lose Small Wars, Nov. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข, จัตุนต์ร ชมไม้ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 13 ภูมิรัฐศาสตร์ของความมั่นคงไทย, ธ.ค. 2549
Geo-Politics of Thai National Security, Dec. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 14 รัฐกับสังคมมุสลิม : มุมมองเปรียบเทียบ, ธ.ค. 2549
The State and Muslim Society : Comparative Perspectives,
Dec. 2006
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- พ.ศ. 2550/ค.ศ. 2007**
- ฉบับที่ 15 ชาตินิยมชาตินิยม, ม.ค. 2550
Ethnonationalism, Jan. 2007
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 16 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้, ก.พ. 2550
The Three Southern-Most Provinces, Feb. 2007
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 17 ปัญหาภาคใต้ในบริบททางสังคม, มี.ค. 2550
Southern Problems in a Social Context, Mar. 2007
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 18 ระเบิด, มี.ค. 2550
Bomb Threat, Mar. 2007
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 19 การต่อต้านการก่อความไม่สงบ, เม.ย. 2550

- Counterinsurgency, Apr. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 20 ถกแถลงเรื่องการก่อการร้าย, พ.ค. 2550
 Debates on Terrorism, May 2007
 สาธิต มนต์สุรกุล เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 21 วาทกรรมทางศาสนากับความรุนแรงในภาคใต้, มิ.ย. 2550
 Religious Discourse and Southern Violence, Jun. 2007
 ปัญญาศักดิ์ โสภณวสุ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 22 อารยธรรมสนทนา, มิ.ย. 2550
 Dialogue among Civilizations, Jun. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 23 การบริหารจัดการเพื่อต่อต้านการก่อความไม่สงบ, ก.ค. 2550
 Counterinsurgency Management, Jul. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 24 ความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ : ยุคสงครามต่อต้านการก่อการร้าย, ก.ค. 2550
 Thai-US Relations : The Age of War on Terrorism, Jul. 2007
 สาธิต มนต์สุรกุล เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 25 ทหารกับการเมืองไทย หลัง 9/19, ส.ค. 2550
 The Military and Thai Politics in the Post 9/19, Aug. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 26 การยุทธ์ด้วยหน่วยขนาดเล็ก, ส.ค. 2550
 Small-Unit Operations, Aug. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 27 เจไอ, ก.ย. 2550
 Jemaah Islamiyah, Sep. 2007
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 28 การก่อการร้ายในภูมิภาค, ก.ย. 2550
 Regional Terrorism, Sep. 2007
 สุภาศัพท์พรณ ตั้งตรงไพโรจน์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 29 การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, ต.ค. 2550

- Terrorism in Southeast Asia, Oct. 2007
 สีดา สอนศรี, ชัยโชค จุลศิริวงศ์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 30 รัฐกับมุสลิมในอินโดนีเซีย, พ.ย. 2550
 The State and Muslims in Indonesia, Nov. 2007
 สุภาค์พรรณม ตั้งตรงไพโรจน์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 31 รัฐกับมุสลิมในฟิลิปปินส์, ธ.ค. 2550
 The State and Muslims in the Philippines, Dec. 2007
 สีดา สอนศรี เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- พ.ศ. 2551/ค.ศ. 2008**
- ฉบับที่ 32 อนาคตประชาธิปไตยไทย, ม.ค. 2551
 The Future of Thai Democracy, Jan. 2008
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 33 บทเรียนจากมลายา, ก.พ. 2551
 Lessons Learned from Malaysia, Feb. 2008
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 34 ประเทศไทย 2551 : การเมืองและความมั่นคง, ก.พ. 2551
 Thailand 2008 : Politics and Security, Feb. 2008
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 35 การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย, มี.ค. 2551
 Insurgency in Southern Thailand, Mar. 2008
 สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 36 รัฐกับมุสลิมในซาอุดีอาระเบีย, มี.ค. 2551
 The State and Muslims in the Saudi Arabia, Mar. 2008
 ศราวุฒิ อารีชัย เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 37 อาณาบริเวณชายแดนไทย, เม.ย. 2551
 Perspectives on Thai-Border Area, Apr. 2008
 ขจิต จิตตเสวี เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 38 กรณีเขาพระวิหาร, เม.ย. 2551
 The Mount Phra Viharn Case, Apr. 2008

- สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 39 การก่อความไม่สงบร่วมสมัย, พ.ศ. 2551
Contemporary Insurgency, May 2008
- สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 40 รัฐกับพหุสังคมในอิหร่าน : ศึกษากรณีชาวเคิร์ด, พ.ศ. 2551
State and Pluralistic Society in Iran : Case Study of the
Kurdish People, May 2008
- ดลยา เทียนทอง เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 41 วิกฤตมณฑลปัตตานี 2465 : บทเรียนสมัยรัชกาลที่ 6, มิ.ย. 2551
The Pattani Crisis of 1922 : Lessons Learned from the King
Rama VI Period, Jun. 2008
- พรรณงาม เก้าธรรมสาร เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 42 รัฐเก่า & สงครามใหม่ : กำเนิดสงครามก่อความไม่สงบใหม่, มิ.ย. 2551
Old States & New Wars : The Emergency of New Insurgency,
Jun. 2008
- สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 43 เขตแดนไทย, ก.ค. 2551
Thai Border, Jul. 2008
- พ.อ. นพดล โชติศิริ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 44 การควบคุมชายแดน, ก.ค. 2551
Border Control, Jul. 2008
- พ.ต.ต. อิศราวุธ อ่อนน้อม เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 45 กรณีเขาพระวิหาร, ส.ค. 2551
The Phra Viharn Incident, Aug. 2008
- สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 46 ปราสาทเขาพระวิหาร : บริบทกฎหมายและการเมือง, ส.ค. 2551
The Temple of Phra Viharn : Legal & Political Perspectives,
Aug. 2008
- สุรชาติ บำรุงสุข, ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข
บรรณาธิการ

- ฉบับที่ 47 เสวนาพระวิหาร, ก.ย. 2551
The Phra Viharn Forum, Sep. 2008
ธนา ยศตระกูล เวียบเวียง / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 48 อาชญากรรมข้ามแดน, ต.ค. 2551
Cross-Border Crime, Oct. 2008
ธนา ยศตระกูล เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 49 พื้นที่พัฒนาร่วม : ไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน, ต.ค. 2551
Joint Development Areas : Thailand and Her Neighboring
Countries, Oct. 2008
ดลยา เทียนทอง เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 50 เส้นทางหมายเลข 9 กับความมั่นคงไทย, พ.ย. 2551
The Route No. 9 and Thai Security, Nov. 2008
ธัญญาทิพย์ ศรีพนา เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 51 ความมั่นคงเมือง, ธ.ค. 2551
Urban Security, Dec. 2008
สุรชาติ บำรุงสุข
- พ.ศ. 2552/ค.ศ. 2009**
- ฉบับที่ 52 การเมืองไทย 2552, ม.ค. 2552
Thai Politics 2009, Jan. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 53 การบริหารจัดการชายแดน, ก.พ. 2552
Border Management, Feb. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 54 พลังงานข้ามแดน, มี.ค. 2552
Cross-Border Energy, Mar. 2009
สุพจี นิลอุบล เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 55 วิกฤตการเงินโลก-วิกฤตความมั่นคงไทย, มี.ค. 2552
Global Financial Crisis-Thai Security Crisis, Mar. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ

- ฉบับที่ 56 กฎหมายต่อต้านการก่อการร้าย, เม.ย. 2552
Anti-Terrorism Law, Apr. 2009
ประธาน วัฒนวาณิชย์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 57 การก่อการร้ายร่วมสมัย, พ.ค. 2552
Contemporary Terrorism, May 2009
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 58 วิกฤตการเมืองไทย, พ.ค. 2552
Thai Political Crisis, May 2009
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 59 หลักการกำหนดใจตนเอง, มิ.ย. 2552
The Principle of Self-Determination, Jun. 2009
ฉัฐกฤษตา เมฆา เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 60 นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาต่อเอเชีย, ก.ค. 2552
U.S. Foreign and Security Policy towards Asia, Jul. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 61 พรหมแดนศึกษา, ส.ค. 2552
Boundary Studies, Aug. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 62 การต่างประเทศและความมั่นคงไทย, ส.ค. 2552
Thai Foreign and Security Affairs, Aug. 2009
ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 63 ทุนกับความรุนแรง, ก.ย. 2552
Violence and Its Funding, Sep. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข
- ฉบับที่ 64 ข่าวกรองจากแหล่งเปิด, ก.ย. 2552
Open-Source Intelligence-OSINT, Sep. 2009
ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 65 ปัญหาเขตแดนไทย : จาก 2484-ปัจจุบัน, ต.ค. 2552
Thai Boundary Problems : From 1941-the Present, Oct. 2009
สุรชาติ บำรุงสุข

- ฉบับที่ 66 คดีปราสาทพระวิหาร, ต.ค. 2552
Case Concerning the Temple of Phra Viharn (Preah Vihear),
Oct. 2009
ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 67 ความสัมพันธ์สยาม-ปัตตานี : จากธนบุรีสู่รัตนโกสินทร์, พ.ย. 2552
Siamese-Pattani Relationship from Thonburi to Rattanakosin,
Nov. 2009
พรรณงาม เก้าธรรมสาร เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 68 ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับปัตตานีก่อนสมัยรัตนโกสินทร์,
พ.ย. 2552
Historical Relationship between Siam and Pattani before the
Rattanakosin Period, Nov. 2009
ขงยุทธ ชูแวน เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 69 ตัวแบบทางกฎหมายสำหรับการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้,
ธ.ค. 2552
Legal Models for Local Administration in Southern Thailand,
Dec. 2009
อำนาจ ศรีพูนสุข เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ
- ฉบับที่ 70 นโยบายภาษาและความมั่นคงแห่งชาติ, ธ.ค. 2552
Language Policy and National Security, Dec. 2009
ทรงพร ทาเจริญศักดิ์ เขียน / สุรชาติ บำรุงสุข บรรณาธิการ

หนังสือ (ผลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่)

- สุภาคีพรรณม ตั้งตรงไพโรจน์, เจไอคืออะไร. กรุงเทพฯ : Openbooks, 2549 (หมด)
ดลยา เทียนทอง, ปฐมบทการก่อการร้าย : รากเหง้า ความเป็นไป และพลวัต.
กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550 (หมด)
ศราววุฒิ อารีย์, การก่อการร้าย : มุมมองของโลกอิสลาม. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชีย
ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550 (หมด)
สุรชาติ บำรุงสุข, ขบวนการก่อการร้าย JI. กรุงเทพฯ : อนิเมทกรุ๊ป, 2550 (หมด)
สีดา สอนศรี, รัฐกับสังคมนุสลิมในฟิลิปปินส์ : จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ.

- กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2550
- ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (เขียน), สุรชาติ บำรุงสุข (บรรณาธิการ), การก่อการร้ายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ : โครงการความมั่นคงศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551
- ศราววุฒิ อารีย์, ดลยา เทียนทอง และสุภาศักดิ์พรรณ ตั้งตรงไพโรจน์, ฝ่าโลกมุสลิม : รั้วกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมชาอู่อาระเบีย อิหร่าน และอินโดนีเซีย. กรุงเทพฯ : สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551
- สุรชาติ บำรุงสุข, การก่อความไม่สงบในภาคใต้ของไทย. กรุงเทพฯ : โครงการความมั่นคงศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2551
- สุรชาติ บำรุงสุข, ความมั่นคงศึกษา : การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ; คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551 (อยู่ในระหว่างการจัดพิมพ์ครั้งที่ 2)
- สุรชาติ บำรุงสุข, ความมั่นคงเมือง : เมืองกับการก่อการร้ายร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : สถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, โครงการความมั่นคงศึกษา, 2553 (อยู่ระหว่างการจัดพิมพ์)

เวทีเสวนาความมั่นคง (เฉพาะปี 2551 และ 2552)

1. เสวนาความมั่นคง “ภูมิรัฐศาสตร์กับความมั่นคงชายแดนไทย” (18 มีนาคม 2551)
2. เสวนาความมั่นคง “เขาพระวิหาร : วิกฤตและโอกาส” (9 กรกฎาคม 2551)
3. เสวนาความมั่นคง “การบริหารจัดการพื้นที่ชายแดน” (12 กันยายน 2551)
4. เสวนาความมั่นคง “วิกฤตการเงินโลก-วิกฤตความมั่นคงไทย” (13 พฤศจิกายน 2551)
5. เสวนาความมั่นคง “นโยบายต่างประเทศและความมั่นคงของสหรัฐฯ ต่อเอเชียในสมัยประธานาธิบดีโอบามา” (11 มีนาคม 2552)
6. เสวนาความมั่นคง “ความสัมพันธ์ไทยกับเพื่อนบ้าน” (24 มิถุนายน 2552)
7. เสวนาความมั่นคง “สงครามใหม่ในเวทีโลก” (5 สิงหาคม 2552)
8. เสวนาความมั่นคง “ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของไทย” (1 ตุลาคม 2552)
9. เสวนาความมั่นคง “ความสัมพันธ์สยาม-ปัตตานี” (9 ธันวาคม 2552)

.....

ประวัติและผลงานผู้เขียนโดยสังเขป

รศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330
โทร. 02-218-7266 โทรสาร. 02-218-7308

การศึกษา

- Ph. D. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- M. Phil. in Political Science Columbia University, New York, USA.
- MA. in Government Cornell University, Ithaca, USA.
- รัฐศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการวิจัยปัจจุบัน

- หัวหน้าโครงการความมั่นคงศึกษา
หัวข้อการวิจัย : การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบ ความมั่นคงด้านพลังงาน
ความมั่นคงชายแดน และความมั่นคงเมือง
- บรรณาธิการจุลสารความมั่นคงศึกษา (จุลสารฯ ตีพิมพ์ออกเผยแพร่อย่างเดือน)

ตำแหน่งในอดีตบางตำแหน่ง

- ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของนายกรัฐมนตรีด้านความมั่นคง (พ.ศ. 2546-2549)
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ. 2544-2548)
- ที่ปรึกษากรมการทหาร วุฒิสภา (พ.ศ. 2543-2548)
- ที่ปรึกษาผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พ.ศ. 2540-2543)

ตำแหน่งงานปัจจุบัน

- ที่ปรึกษาศูนย์ความมั่นคงศึกษา สภาความมั่นคงแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)
- ที่ปรึกษาสถาบันการข่าวกรอง สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (2551-ปัจจุบัน)

